

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaë, 1661

Duodecima causa. Ecclesiæ res ac proprias bissena docebit. Quinque quæstiones duodecimæ causæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

De Clericorum vita & bonis, & rebus ec-
clesiasticis ad Episcopos dispensandis.

C. II. ¶ Omnia clerici communis esse
servanda.

Item Clemens in epist.

quarta, & sexta feria à vino & à carne penitus jejunare,
& ultra lugenda nequaquam committere.
1 ¶ **Omnis secunda**] Apud Iovennem, & in aliquo vestitus
Gratianus exemplaribus legitur, omni secunda, & sexta feria:
in uno autem, omni quarta, & sexta feria.
2 ¶ **A vino**] In Panormia est, aut à vino, aut à carne:
apud Iovennem, à vino aut aceto.
Qui autem excommunicati communicant, pro modo peccati pa-
nitentiam accipiunt.

C. CX. ¶ **Pro modo peccati puniuntur**, qui ex-
communicati communicant.
Vnde Urbanus II. Genebaldo à Constantiensis
Episcopo.

Sandis è quippe canonibus cautum constat, ut qui ex-
communicatis communicaverit, excommunicetur.
Ipsius è tamen penitentia, atque absolutionis modos eo-
moderamine decernimus, ut quicumque seu ignorantia,
seu timore, seu necessitate negotii cuiquam maximi, &
maximè necessarii, eorum se convicit, salutarione, ora-
tione, osculatione, contumaciter participacionem e-
nitentia medicina societatis postre participacionem e-
fortiantur. Eos verò, qui aut spontaneè, aut negligenter
ingerunt, sub ea volumus disciplinae coercitione sus-
cipi, ut ceteris metus incutiatur.

Dilectissimi à fratribus & condiscipulis, Hierosolimi-
mum dilectissimo fratre Iacobo Coepiscopo
bicanibus, Clemens Episcopus. Communis vitæ, & con-
viviis necessaria est, & maximè his, qui Deo in-
conspicibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum ac-
tumque discipulorum imitari volunt. ¶ Communis
enim usus omnium, quæ sunt in hoc mundo, omnino
esse hominibus debuit. Sed per iniquitatem aliam
divisio est. ¶ Denique Græcorum quidam sapientis-
simi, hæc ita sciens esse, ait, communis debere esse
omnium omnia. [In omnibus autem sunt sine dubio
conjuges.] Et sicut non potest, inquit, dividi æter-
ni splendor solis; ita nec reliqua, quæ communiter in
mundo omnibus data sunt ad habendum, dividi debent
sed habenda esse communia. Vnde & Dominus per
phetam è loquitur, dicens: [Ecce quam bonum & quam
iucundum, &c.] ¶ Illius enim consuetudini man-
teno, etiam Apostoli, eorumque discipuli, ut pro-
batum est, unà nobiscum & vobiscum communiter
duxere. Vnde, ut bene notis, erat multitudo in
cor unum, & anima una: nec quisquam eorum
stram de his, quæ possidebat, aliquid suum esse
sed omnia illis & nobis erant communia: nec quisquam
egens erat inter nos. ¶ Omnes autem, qui domos
agros possidebant, vendebant eos, & pretia eorum
liquas res, quas habebant, afferbant, ponentes apud
des Apostolorum d. (sicut nobiscum quidam vestri
pro ut enique opus erat. ¶ Ananias autem et
Sapphira uxores eius, qui mentiti sunt apud
de pretio agrorum suorum, quos vendiderant, &
presentibus, in conspectu omnium circumstantium
conspectu Apostolorum propter peccatum eorum
mendacium, quod fecerant, mortui elati sunt. Quod
terta, quæ de talibus cognovimus, & vidimus, sermo
datione, nec demonstratione digna sunt. Quæ
hæc vobis cavenda mandamus, & docemus. Ap-
plis Apostolorum obedire precipimus: qui in
mandata eorum postponunt, non solum rei, sed
res sunt. Quæ non solum vobis cavenda, sed
bus predicanda sunt. ¶ Vnde et infra. ¶ Vnde etiam
tes, vestram prudentiam hortamur, ut ab Aposto-
gulis non recedatis: sed communem vitam dum
scripturas factas rectè intelligentes, quæ Domini
stis, adimplere satagatis.

CAUSA XII.

Vidam clerici propria relinquere volum: de suis &
ecclesia rebus testamentum faciunt: de rebus ec-
clesiæ nemilla largiuntur.
1 **Modo primò** queritur, utrum liceat clericis
propria habere.
2 **Secundo**, an res ecclesiæ, quæ eas acciperent,
qua firmitate eis, quæ eas acciperent.
3 **Tertiò**, si ante tempus adinventionis sue, qui nihil habere videban-
tur, & post adinventionem aliqua invenisse noscuntur, an
possint ea relinquere quibus voluerint: an non.
4 **Quarto**, si de suis & ecclesiæ rebus aliqua acquisisse noscuntur,
an utriusque communicent, an singulariter ecclesiæ, vel sacer-
doti, iure præsentiant.
5 **Quinto**, si testamenta licet eis conficere.

QVÆSTIO I.

Clerici nihil possidere, multis auctoritatibus iube-
tur &
C. I. ¶ **Impuberes, & adolentes in uno conclave**
manentes, probatissimo seniori de-
putentur.
Aut enim Toletanum concilium quartum
c. 23.

Omnis è ætas ab adolescentia in malum prona est.
Nihil enim incertius quam vita adolescentium. Ob
hoc constituere oportuit, ut si qui in clero impuberes, &
aut adolentes existunt, omnes in uno conclave atril
commoneant, ut lubricitatis annos, non in luxuria,
sed in disciplinis ecclesiasticis agant, deputari probatis-
simo seniori, quem & magistrum disciplinæ, & testem
vitæ habeant. ¶ Quod si aliqui ex his pupilli existunt,
sacerdotali tutela foveantur: ut & vita eorum à cri-
minibus intacta sit, & res ab injuria improborum. Qui
autem his præceptis resulerint, monasteriis depu-
tentur, ut vagantes animi, & superbi, severiori regula di-
stringantur.

a. al. Gebhardi. b. Prop. 14. c. 61. Pam. 13. c. 107. c. al.
ipfi. d. al. ofulove. e. al. participium. f. al. agerime. g. al.
approbat. h. Anf. 17. c. 1. i. Gen. 6. & 7. Prever. 30. k. al.
puberes. l. al. commentur.

In omnibus autem sunt sine dubio & con-
viviis impresso, & duabus ipsius manus scriptis, codicibus, &
libris, altero bibliothecæ sancti Marci Florentinæ, & ab Anthonio
vero sententiam à Platone acceptam, hæreticæ quidem
Christianam religionem servare. Ita enim scribit Episcopus
refi. 32. Primum quidem, quod ipse Episcopus
tre suo, & scilicet Antistite Carpocrate, ac sodalibus
communes esse hominum uxores facivi, ex Ma-
publ. libris occasione nactus, & propriam
centiam perficiens. Verum apud veteres etiam
uorum communem vehementer damnata sitam. Quod
in Apologetico evidenter testatur, his verbis. Omnia
sunt apud nos, præter uxores. In illo loco consuetudo
vimis, in quo solo ceteri homines consolentur
qui non amicorum solum modo matrimonium
sed & sua amicis patientissime subministrant, &
do majorum & sapientissimorum discipulorum, &
cratis, & Romani Catonis, qui uxores suas com-
municaverunt, &c.

a. Anf. 17. b. Psal. 92. c. Anf. 4. d. Anf. 17.

C. III. *g. iuxta ecclesiam, clericorum claustra constituantur.*

Item Eugenius Papa II. & Leo IV. c. 7.

Necessaria etenim res exigit, ut juxta ecclesiam claustra constituantur, in quibus clerici disciplinis ecclesiasticis vacent. Itaque omnibus unum sit refectorium, ac dormitorium, seu cetera officina ad usus clericorum necessaria. Ministri vero post Episcopum super eos eligantur, quorum vita atque doctrina illos potius exornet, quam dehonestet.

Est caput septimum concilii Romae ab Eugenio II. primum habuit & postea a Leone IV. renovati. Antea citabatur Leo IX. Nunc in auro ecclesia alia adhibita, nisi clericorum ponantur.

C. IV. *g. Nec in auro ecclesia, nisi clericorum adificia ponantur.*

Unde Nicolaus Papa II.

Nulla edificia in auro ecclesiae ponantur, nisi tantum clericorum.

g. Item caleno legatus in concilio Salernitano, c. 12. quod habetur in fine collectionis Barthelemi, & refertur ab Ivone p. 11.

C. V. *g. Clerici nihil seculari possideant.*

Item Hieronymus ad Nepotianum.

Clericus dicitur qui Christi servus ecclesiae, interpretatur primo vocabulum suum: & nominis definitione prolata, nititur esse quod dicitur. Si enim *κλρ* dicitur graece, forte laicis appellatur, propterea invocantur clerici, vel quia de sortibus Domini, vel quia Dominus fors, id est, pars clericorum est. Quia autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum & possideatur a Domino. Qui Dominum possidet, & cum Propheta dicitur: [Pars mei Dominus,] nihil extra Dominum habere poterit. Quid si quidpiam aliud habuerit praeter Dominum, pars eius non erit Domini: si gratia, si aurum, si argentum, si possessiones, si variam suppellectilem, cum sitis partibus Domini fieri pars eius non dignatur. Si autem ego pars Domini sum, & funiculus hereditatis eius, nec accipio partem inter ceteras tribus: sed quasi levita & sacerdos vivo de decimis, & altaribus serviens, altaris oblatione sustentor. Habens si victum & vestitum, his contentus ero, & mudam crucein nudus sequar.

C. VI. *g. Nihil praeter Deum debet curare, quis in quo sortem eligatur.*

Item Ambrosius de fuga saeculi, cap. 2.

Vivendo Deo est, nihil debet curare, nisi Deum: ne alterius impediatur necessitatis munere. Quod enim ad alia officia confertur, hoc religionis cultui, atque huiusmodi officio decerpitur. Hac enim vera effusio cordis fuga, ablatio domesticorum, & quaedam alteratio charitativorum: ut suis se abneget, qui servire Deo elegerit.

C. VII. *g. Clerici & Deo devoti, nec causas agere, nec aliquid proprium habere licet.*

Item Hieronymus ad quendam suorum servitium, de diatribis generibus hominum.

Deo sunt genera Christianorum. Est autem unum genus, quod mancipatum divino officio, & dedicatum contemplationi, & orationi, ab omni strepitu temporarium cessare convenit: ut sint clerici, & Deo devoti, videlicet conversi. *κλρ* enim graece, laicis fors. Inde huiusmodi homines vocantur clerici, id est, sorte

electi. Omnes enim Deus in fauce elegit. Hi namque sunt Reges, id est, se & alios in virtutibus regentes: & ita in Deo regnum habent. Et hoc designat corona in capite. Hanc coronam habent ab institutione Romanae ecclesiae, in signum regni, quod in Christo expectatur. Ratio vero capitis, est temporalium omnium depositio. Illi enim victu & vestitu contenti, nullam inter se proprietatem habentes, debent habere omnia communia. Aliud vero genus est Christianorum, ut sunt laici. *κλρ* enim graece, est populus latinus. His licet temporalia possidere, sed non nisi ad usum. Nihil enim miserius est, quam propter nummum Deum contemere. His concessum est uxorem ducere, terram colere, inter virum & virum iudicare, causas agere, oblationes super altari apponere, decimas reddere: & ita salvari poterunt, si vitia tamen benefaciendo evitentur.

C. VIII. *g. Clerici nihil proprium possideant.*

Item Gregorius Augustinus Anglorum Episcopo, responsionum, c. 1. & 2.

Quia tua fraternitas monasterii regulis erudita, seorsum non debet fieri e a clericis suis in ecclesia Anglorum, quae auctore Deo mper ad fidem perducta est; hanc debet institueret conversationem, quae in initio nascentis ecclesiae fuit Patribus nostris: in quibus nullus eorum ex his, qui possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia. *g. Si d. qui vero sunt clerici extra sacros ordines constituti, qui se non possunt continere, sortiri uxores debent, & stipendia sua exterius accipere: quia & de eisdem Patribus, de quibus praefati sumus, novimus scriptum e, [quod dividebatur singulis, prout cuique opus erat.] De eorum ergo stipendio cogitandum, atque providendum est: & sub ecclesiastica regula sunt tenendi: ut bonis moribus vivant, & canendis Psalmis invigilent, & ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus Deo auctore conservent. Communiter f autem viventibus jam defaciendis portionibus, vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia nobis quid erit loquendum: cum omne, quod superest, in causis piis, ac religionis erogandum est: Domino & magistro omnibus dicente. [Quod g. superest, date elemosynam, ecce omnia munda sunt vobis.]*

C. IX. *g. Clerici omnia communia esse debent.*

Item Urbanus Papa omnibus catholicis, epistola unica, c. 1.

Cimus h vos non ignorare, quia hactenus vita communis inter omnes Christianos viguit, & adhuc gratia Dei viger: & maxime inter eos, qui in sortem Domini sunt electi, id est, clericos: sicut in actibus legitur Apostolorum & [Multitudinis autem credentium erat unus, & anima una, nec quisquam eorum, qui possidebat, aliquid suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia.] *g. i. i. i. i.* Quicumque i vestrum communem vitam susceptam habet, & vult tenit propriam habere, videat, ne pollicitationem suam irritam faciat: sed hoc, quod Domino est pollicitus, fideliter custodiat, ne damnationem, sed praemium sibi aequat: quoniam satis est non votum, quam votum, prout melius potest, non perficere: Gravius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem perceptorunt, & votum non perfecerunt, aut in malis vitam finierunt, quam illi, qui vitam sine voto finierunt: aut sine fide mortui sunt, & tamen bona egerunt opera.

a. Aug. serm. 21. ad fratres in eremo. b. Ioan. Diacon. in vita, l. 2. cap. 37. Anselm. l. 7. cap. 3. c. al. vivere. d. 32. dist. sequi vero. Resp. 2. e. Altor. p. f. al. Communis autem vita. g. Luc. 11. h. Anselm. lib. 7. c. 4. l. 2. part. 3. c. 107. i. al. boni. k. Ad. g. in end. epist. 6. 6.

a. Anselm. l. 7. c. 4. c. 2. b. Inconc. Salernit. c. 12. c. l. 100. p. 6. c. 101. d. Deuod. pa. Anselm. l. 7. c. 4. l. 2. p. 6. c. 101. e. l. 100. f. g. g. g. g. g.

cum inter turbines, & adyersa mundi succederet ecclesia, eoque pervenit, ut non solum Gentes, sed etiam Romani Principes, qui pene totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Christi, & baptismi sacramenta concurrerent. E quibus vitæ religiosissimus Constantinus, primus fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per universum orbem, sub suo degentes Imperio, non solum fieri Christianos, sed etiam fabricare ecclesias, & prædia tribuere posse constituit. Denique idem præfatus Princeps donaria immensa contulit, & fabricam templi primæ sedis beati Petri principis Apostolorum inflavit: atque, ut sedem Imperialem, quam Romani Principes possederant, relinqueret, & beato Petro, successibusque a suis proficiantem concederet. Idem, verò præfatus, b. in sancta synodo, quæ apud Nicæam congregata est, cum quædam quorundam conspiceret coram se delatam, ait: Vos a nemine dissidicari potestis: quia solius Dei iudicio reservamini. Dei etenim vocati estis: & idcirco non potestis ab hominibus iudicari. Ab illo etenim tempore, & deinceps, viti religiosissimi non solum possessiones & prædia, quæ possederant, sed etiam semetipsos Domino consecravit, adificantes basilicas in suis fundis in honorem sanctorum martyrum per civitates, ac monasteria innumera, in quibus coetus, Domino servitium conveniret.

¶ Cæteri etiam collectores Melchisedem citant: quod constare non posse testis annuadverit auctor glossa. Ex enim in hoc capite mentu Nicæna synodi: quo tempore (ut ex ipsa synodo, Eusebio & cæteri historici apparet) jam Melchisedem obierat. Habebat autem integram in scriptis de primitiis ecclesie, & amoniscientia Constantino, quod in collectone Isidori, Lutetia huius impressa sequitur statim post dicitur Melchisedem, quemadmodum supra, dist. 43. ad c. decretum, adnotatum est.

C. XVI. ¶ Quære prædia fidelium hodiè ab ecclesia non alienentur.
Item Urbanus Papa, epistola unica, c. 1.

Videntes c. autem summi sacerdotes, & alii, atque levites, & reliqui fideles, plus utilitatis posse conferre, si hereditates & agros, quos vendebant, ecclesiis, quibus præfidebant, Episcopi traderent; eo quod ex sumptibus eorum, tam presentibus, quam futuris temporibus prædicia & elegantiora ministrare possent fidelibus communem vitam ad ducentibus, quam ex pretio ipsorum: ceperunt prædia, & agros, quos vendere solebant, matricibus ecclesiis tradere, & ex sumptibus eorum vivere. ¶ Ipse vero res in ditione singularum parochiarum Episcoporum (qui locum tenent Apostolorum) erant, & sunt usque adhuc, & futuris semper debent esse temporibus. E quibus Episcopi, & fideles dispensatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus, ministrare cuncta necessaria debent, prout melius poterint, ut nemo in eis egens inveniantur. ¶ Ipse enim res fidelium oblationes appellatur, quia Domino offeruntur: & ipsa, c. 1. ¶ Memoratis ergo augmentationibus ac cultibus in tantum ecclesie, quibus Episcopi præfident, Domino adminiculante creverunt, & tantis maxima pars earum abundat rebus, ut nullus sit in eis, communem gerens, & vitam, indigens: sed omnia necessaria ab Episcopo, suisque ministris percipiunt. ¶ Ideo, si aliquis exiterit modernis, aut futuris temporibus, qui hæc avelerentur, jam dista damnatione feriatur.

C. XVII. ¶ De eodem.
Item Augustinus in tractatu 62. in Iosovena.
Abbebat, Dominus loculos, & a fidelibus oblati

a. a. sicut præfatus. b. in quest. 1. c. Anselm. 1. 7. c. 6. d. d. ad. sicut. e. al. abgeni. ¶ al. dicitur. f. Et Beda ad c. 12. in. & ibi glossa ordin. g. Anselm. 1. 1. c. 2. Poly. 1. 3. tit. 24.

conservans, & suorum necessitatibus, & aliis indigentibus tribuebat. Tunc primum ecclesiastica pecunie forma est instituta, ubi intelligeremus, quod præceptum, non cogitandum esse de crastino, non ad hoc fuisse præceptum, ut nihil pecunie servetur à sanctis; sed ne Deo pro ista servetur, & propter inopiam timorem iustitia delectatur.

2 ps. Huius omnibus auctoritatibus claret, quod clericis nullo modo licet habere quid proprium: quod si habuerint, non clericis erunt, non tamen clericatus eis tollendus est.

C. XVIII. ¶ Clericus non tollitur eis, qui volunt habere aliquid proprium.
Unde Augustinus in serm. 2. b. de communi vita clericorum.

¶ Erè ego sum, qui statueram, sicut notis, nullum ordinare clericum, nisi qui necum vellet manere: aut si vellet recedere à proposito, rectè illi collerem clericatum: quia desereret sanctæ societatis promissum, ceptumque consorium. Ecce in conspectu Dei, & vestro, mitto consilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus & ecclesia sua, maneat ubi volunt, & ubi possint: non eis autem clericatum: nolo habere hypocritas. Malum enim esse quis nesciat? Malum est cadere à proposito: sed peius est simulare propositum. ¶ Et post pauca. ¶ Si non ad servat sanctitatem, foris, dimidius cecidit: si vero intus habuerit simulationem, totus cecidit. Nolo ut hæc necessitatem simulandi. Scio quomodo homines ament clericatum. Nemini cum rollo nolenti necum communitate vivere.

¶ E contra sunt alie auctoritates, quibus conceditur propria habere, non solum aliis, sed etiam Episcopis.

C. XIX. ¶ De rebus propriis vel acquisitis Episcoporum hæreditibus suis derelinquantur.
Unde in concilio Agathensi, c. 4. legitur.

¶ Episcopi de rebus propriis, vel acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæreditibus suis, si voluerint, derelinquant. Quidquid verò de provisione sua ecclesia fuerit, sive de agris, sive de fructibus, sive de oblationibus, omnia in iure ecclesie reservare censuimus.

C. XX. ¶ De eodem.
Item ex concilio Martini Papæ, g. c. 15.

¶ Manifesta autem debent esse, quæ ad ecclesiam pertinent, his qui circa ipsos sunt, presbyteris, & diaconis; ut si episcopo contigerit inopinatus transitus, res ecclesie nullo modo possint minui, & petire, neque res propriæ Episcopi importunitatem patiantur pro rebus ecclesie: ut nec ecclesia incurrat damnum, nec Episcopus in suis rebus pro rebus ecclesie proficiatur.

C. XXI. ¶ De eodem.
Idem statutum est in canonibus Apostolorum, c. 40. ubi legitur.

¶ Int h. manifesta res propriæ Episcopi, (si tamen habeat proprias) & manifestæ Dominicæ: ut potestatem habeat de propriis moriens Episcopus sicut voluerit, & quibus voluerit, derelinquere: nec sub occasione ecclesiasticarum rerum ea, quæ Episcopi esse probantur, intercidant. Fortassis enim aut uxorem habet, aut filios, aut propinquos, aut servos. Et iustum est hoc apud Deum & homines, ut nec ecclesia detrimentum patiantur ignorantie rerum Pontificis, nec Episcopus, vel eius propinqui sub obtentu ecclesie præscribantur; & in causis incident, qui ad eum pertinent, morsque eius injuriis male fame subiciatur.

¶ Morsque ejus] Antè legatur, mortisque ejus in-

a. Math. 6. b. aliter 2a. ad fratres in veremo. c. Anselmus lib. 7. cap. 8. d. Si servat, orig. e. aliter frugib. f. aliter omnia iure. g. In caput, Martini Braacren. ex can. 4. concil. Antiocheni, mutatis verbis, sed salva sententia. h. Anselmus lib. 6. cap. 167.

ter ostenditur, quod Episcopus habeat libere propria...
enim [si indiget rebus ecclesie] notat eum habere propria, quae
tasse suis necessitatibus non sufficiunt. Quomodo ergo
proprium habere voluerit, clericus non erit? & Episcopus
propria non solum non desinit esse Episcopus, servat enim
ecclesiasticas facultates in sua iubetur habere possessione. Et
notandum est, Episcopos orientales uxores habere, & filios, ut
dam autem ex nostris partibus, cum in laicis, sicut in
ordinibus constituti, habeant uxores & filios, sicut in
veniente, sive continentia pari vote servata, ad sacerdotium
dere. Hu omnibus conceditur habere propria ad sui & suorum
usus. Quae autem ab infantia sacra multum tractatis sunt, non
ei permittitur habere propria: quia nulla est in ecclesiis
tatis: nisi fortasse retinendo sua, a sumptibus ecclesiae
Quod fieri posse Prosper de vita contemplativa, lib. 1.
testatur, dicens.

C. XXII. Ex rebus ecclesie Episcopus, si indiget, sibi & suis necessaria sumat.

Item in eisdem canonibus, c. 41.
His autem, quibus Episcopus indiget (si tamen indiget) ad suas necessitates, & peregrinorum fratrum
usus & ipse percipiat, ut nihil ei i possit omnino deesse.
Lex enim Dei praecipit, ut qui altario deservunt, pas-
cantur de ipso.

1. ¶ Ei possit. Legitur etiam, eis possit. Nam & in Graecis ecclesiis partim est ad res, partim ad usus.

C. XXIII. Res ecclesiasticas Episcopus dispenset.

Item ex concilio Antiocheno, c. 25.
Episcopus de ecclesiasticarum rerum habeat potestatem
ad dispensandum, erga omnes qui indigent, cum summa
reverentia & timore Dei. Participet autem ipse quibus
indiget (si tamen indiget) tam in suis, quam in fratrum,
qui ad eo suscipiuntur, necessariis usus, juxta sanctum
Apostolum & sic dicentem [Habentes vitium & tegumentum, his contenti sumus.]
Quod si contentus istis minimè fuerit, convertat autem
res ecclesie in suos usus domesticos, & ejus commoda,
vel agrorum fructus, non cum Presbyterorum concien-
tia, Diaconorumque petralet, sed horum potestatem
domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filiisque
committat, ut per hujusmodi personas occultè res la-
dantur ecclesie, synodo provinciae poenas ille perfolvat.
Si autem & aliter acculetur Episcopus, aut Presbyteri,
qui cum ipso sunt, quod ea, quae pertinent ad ecclesiam,
vel ex agris, vel ex alia qualibet ecclesiastica facultate
sibi meti usurpent, ita ut ex hoc affligantur quidam
pauperes, criminationi vero, & blasphemis tam sermo
prædicationis, quam illi, qui dispensant, taliter exponantur,
& hos oportet corrigi, sancta synodo id quod concedit
approbante.

1. ¶ Occultè res. In versione Dionysii legitur, ut per hujusmodi personas occultè ceteri f ladanur fratres ecclesie, & concordat cum alia antiqua versione, quae & ipsa est in
romis concilio, ut per eorum secretam diligentiam eccle-
siastici facti videantur. Grace in ecclesiis qui lecti sunt,
habetur, ut in 2.º Epist. ad Corinthios, & in 1.º Epist. ad
Thimotheum, id est, ut ex his rationes ecclesie la-
tentur ladanur.

C. XXIV. Res ecclesie sunt in Episcopi potestate.

Item in canonibus Apostolorum, c. 41.

Præcipimus ergo, ut in potestate sua Episcopus ecclesie
res habeat. Si enim anima hominum periculosiores
illi sunt creditur, multo magis oportet eum curam pec-
cuniarum gerere, ita ut potestate ejus, indigentibus om-
nia dispensentur per Presbyteros & Diaconos, & cum Dei
timore, & omni sollicitudine ministrantur. Ex his au-
tem, quibus indiget, &c. ut supra.

Cum ergo in concilio Agathensi, & Martini, & canonicis A-
postolorum dicitur: [Sunt manifesta res propria Episcopi,] etiam
in eisdem canonibus, & in concilio Antiocheno præcipitur, ut
Episcopus participet res in ecclesia, si tamen indiget, nomine paten-

a. dicitur. b. 1.º Cor. 9. c. Et in Parisien. conc. l. 1. c. 11.
d. Ansel. l. 6. c. 13. e. 1.º Tim. 6. f. al. exera ladanur ecclesia.
g. Ansel. l. 6. cap. 130. h. preterea. i. 1.º Tim. 6. c. 10. id est,
credenda. k. dicitur, id est, in eisdem. l. Sup. ead. c. ex
bu autem. m. al. rebus.

ter ostenditur, quod Episcopus habeat libere propria...
enim [si indiget rebus ecclesie] notat eum habere propria, quae
tasse suis necessitatibus non sufficiunt. Quomodo ergo
proprium habere voluerit, clericus non erit? & Episcopus
propria non solum non desinit esse Episcopus, servat enim
ecclesiasticas facultates in sua iubetur habere possessione. Et
notandum est, Episcopos orientales uxores habere, & filios, ut
dam autem ex nostris partibus, cum in laicis, sicut in
ordinibus constituti, habeant uxores & filios, sicut in
veniente, sive continentia pari vote servata, ad sacerdotium
dere. Hu omnibus conceditur habere propria ad sui & suorum
usus. Quae autem ab infantia sacra multum tractatis sunt, non
ei permittitur habere propria: quia nulla est in ecclesiis
tatis: nisi fortasse retinendo sua, a sumptibus ecclesiae
Quod fieri posse Prosper de vita contemplativa, lib. 1.
testatur, dicens.

C. XXV. De re, quam infirmi sunt, ut res reuocantur non possunt.

Illi autem, qui tam infirmi sunt, ut possessionem
restituere non possint, sicut, quae acceptum
pensatori relinquant, nihil habentibus confectis
peccato possident sua: quia & ipsi quod amodo
relinquunt, quando propriis contenti rebus, in-
trum, quae labori, vel ordini suo debentur, accipiunt.

De rebus vero ecclesie quaritur, an liceat ea per
videt, ut amovet rebus quaeque sibi specialiter vendit.
posse fieri, argumento & auctoritate probatur. Clerici
eorum sunt de quibus dicitur a [Multitudine nam
num erat cor unum, & anima una.] Necessè est ergo
sequantur vitam, quorum in ecclesia gradum admodum
ergo aliquid proprium sibi vindicabunt, sed erit
communis.

C. XXVI. Res ecclesie quasi communis sunt, si suppositi dispenset.

Item Urbanus I papa ait in epistola vaticana.
Res de ecclesia non quasi propria, sed
nes, & Domino obligat, cum summo
in alios, quam in praefatos usus sunt Ecclesie
sanda.

C. XXVII. Non liceat Episcopo res mobilis sine
consensu in proprios usus convertere.
Item ex synodo habita Romae ab Eugenio
Papa II. c. 16.

Nulli Episcoporum liceat res mobiles sine
de subiectis plebibus, aliisque piis locis, in
usu habere: nemajores enim inter locupletiores
nores tali facto pauperes inveniantur. Contra
nonica auctoritate coartatus existat.

Si ergo res ecclesie, non quasi propria, sed quasi
benda sunt: cum de communis nullas dicit, sed quasi
rebus ecclesie hoc est mea, potest aliquis dicere, ut ecclesie
tari charitatem illorum, in qua nulli aliquid est
erant illi omnia communia. His non respondetur. Sicut
charitatis manente, secundum discretiorem ecclesie
si ecclesiasticarum facultatum, dum alii possessione
ad dispensandum committuntur, ex quibus, licet re
bentibus debeant esse communes, primam rationem dicit, quae
fidelium usus ministraturus, ita & praesentia ecclesie
dem charitate manente, potest & rebus possessione
bus ecclesia, ut propriis, sed ut communibus utantur
rio: ut ex his, quae sibi assignata sunt, primum sibi
piat: si qua vero suis necessitatibus superflua, in
ecclesia expendat.

a. Altor. 4. b. Ansel. l. 6. c. 13. Pehr. l. 6. c. 13.
d. al. Episcopus subministrat.

C. XXVIII. *De eodem.*

Cla privatum & possidemus, quod nobis sufficit, non illa nostra sunt, sed pauperum: quorum procuracionem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpacione damnabili vindicamus.

Offertur 27, quomodo locat clericis habere proprium, & quomodo non. Item, quomodo res ecclesie per prebendam dandi possint.

QVÆSTIO II.

Nunc quartur, si sacerdotis aliqua de rebus ecclesie distinetur, an his, qui eas acceperunt, aliqua firmitate consistat. Quod res ecclesie nullo modo distrahi possunt, & alienari possunt, multo auctoritatibus probatur.

C. I. *Ecclesie pecunias auferens velut homicida damnatur.*

Item Stephanus Papa.

Qui Christi pecunias, & ecclesie auferit, fraudat, & rapit, ut homicida in conspectu iudicis deputabitur.

In epistola Stephani primi, qua extant, capit hoc non habetur. sed in epistola prima Anacleti, ex quo citatur a Burchardo & Leone, & in concilio Tribur. cap. 7. ubi dicitur, e. qui abstulerit. Item etiam legitur apud Lucanum Papam.

C. II. *Quicquid de sacris vasis, vel ministeriis a quibus clerici usurpatum fuerit, ecclesie restituatur.*

Item Pelagius in epistola ad Episcopos.

Augustinus notat scitis nostro suggerente didicimus, quod et dilectio tua directis suggerente didicimus, quodam de clericis, & maxime parochiarum ad te pertinentium, non pauca sacra vasa, vel ministeria distraxisset, & aliqua huiusmodi perpetrasset, que a religiose aliena sunt proposito. Charitatem vero tuam (ut hoc competenti sollicitudine debeat insequi, vel ulcisci) nostre precepcionis auctoritate cupis communiri. Qua de re presentibus mandamus affectibus, ut competens vivacitas instantia, quidquid de sacris vasis vel ministeriis a quolibet clericorum usurpatum vel distrahitum fuisse compereris, sine cuiusquam mora inventum exigere non dimittas, & ecclesiasticis usibus reformare.

C. III. *Quicquid Domino consecratur, ad jus peritus sacerdotum.*

Item Bonifacius d. Papa.

Nulli liceat ignorare, omne quod Domino consecratur, sive fuerit homo, sive animal, sive ager, vel quidquid ferri fuerit consecratur, sanctum sanctorum Domino erit, & ad jus pertinebit sacerdotum. Propter quod inextinguibilis erit omnis, qui a Domino & ecclesie, cui competit, auferit, vastat, invadit, vel eripit, & asque ad emendacionem, ecclesiæque satisfactionem, ut sacrilegus iudicetur: & si emendare noluerit, excommunicatur.

C. IV. *Excommunicacioni subjaceat, qui ecclesiastica prædia invadit.*

Item Gregorius VII. lib. 8. Registi. in concilio. c. 1.

Quicumque militum, vel cuiuscunque ordinis, vel professionis persona, prædia ecclesiastica à quocunque Rege, seu seculari Principe, vel ab Episcopis invidis, seu Abbatibus, aut aliquibus ecclesiarum rectori-

a Et in 27. q. 7. quod autem & sacrosancta privatum. *b* prevaricatio, que non sufficit, possidemus] orig. *c* Anacletus epist. 1. p. 14. c. 8. *d* in concilio Tribur. c. 7. *e* Burch. lib. 11. cap. 18. *f* in 1. l. in 11. Burch. lib. 11. c. 17. *g* in 1. l. in 14. cap. 27. *h* in 1. l. in 14. cap. 27. *i* in 1. l. in 14. cap. 27. *k* in 1. l. in 14. cap. 27. *l* in 1. l. in 14. cap. 27. *m* in 1. l. in 14. cap. 27.

bus fuisse perit, vel invaserit, vel de rectorum depravato, seu vitioso consensu tenuerit, nisi eadem prædia ecclesiis restituerit, excommunicacioni subjaceat.

C. V. *Sacrilegi crimen incurrit, qui prædia ecclesiastica vexat.*

Item Pius Papa, epist. 2.

Prædia à divinis usibus tradita, quidam humanis applicant usibus, & Domino, cui tradita sunt, ea subtrahunt, ut sibi & infervant. Quapropter ab omnibus illius usurpacionis contumelia depellenda est: ne prædia usibus secretorum coelestium dicata, à quibusdam irrucibus venentur. Quod si quisquam præsumpserit, ut sacrilegus habeatur.

C. VI. *De eodem.*

Item Anacletus Papa c. epist. 1.

Qui d' abstulerit aliquid patri vel matri, dicitur hoc peccatum non esse, homicida particeps est. Pater noster sine dubio Deus est, qui nos creavit: mater verò nostra, ecclesia, que nos in baptismo spiritualiter regeneravit. Ergo qui e Christi pecunias & ecclesie rapit, auferit, vel fraudat, homicida est.

C. VII. *Quadruplum restituat, qui res ecclesie invadit.*

Item Ioannes Papa 1. ad f. Zachariam Archiepiscopum.

In antiquis ecclesie statutis decretum est, ut qui aliena invadit, non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. Unde & in Evangelio scriptum est: [Quod si aliquid defraudavi, reddo quadruplum.] Et in legis h' saculi cautum habetur: [Qui rem furripit alienam, &c.] ut infra in auctoritate Eusebii Papa.

C. VIII. *Trotenare secularium legum puniuntur invadentes verum ecclesiasticarum.*

Item Gregorius ad Constantiam Regem Gallie, lib. 4. epist. 23. seu c. 27.

Cum devotissimam & Dominam sciam de ecclesiastica, atque l' remedio anime sue sedulo cogitare, culpam me committere vehementer existimo, si ea, que pro timore omnipotentis Domini sunt suggerenda, silvero, & te sanctissimam de ecclesiastica pace sedulo non commovero. Nimis me Iuliani fratris & Coepiscopi nostri proclamatio nuper contristavit, maxime cum villa, suæ videlicet ecclesie, à nequissimis prædonibus sint depradata, atque nocturnis incendiis more furum combusta: & dum videm maligni juxta nostri prædecessoris Bonifacii decreta pro violata i' omunitate illud emendare noluerim, dum & sacri leges ita se habere voluerint, lege vulgari teste, in qua sic scribitur: m. [Si quis manu armata usque ad quatuor homines in vicum alterius ad malefaciendum venerit, ille qui prior est, pro illicita præsumptione componat solidos nongentos: sequaces verò ejus, unusquisque solidos octingenta. Si verò incendium fecerit, ibi novies tantum componant: si prædam verò, in quadruplum restituat.]

Inimicis hujus capitis usq. ad vers. silvero. est acceptum ex epistola indicata. Reliqua non sunt inventa.

I Violata] hæc dictio abest à plerisque vetustis, & hic, & in sequenti capite, ubi in vulgatis est, emunitas violata.

a Polycarp. abid. *b* Anselm. lib. 3. cap. 36. *c* in part. 19. c. 39. *d* al. suis usibus. *e* Et in epist. Lucii. c. 8. *f* Polyc. ibid. Burchard. lib. 11. cap. 18. *g* in part. 14. cap. 27. *h* Supra, ead. qui Christi. *i* Et in epist. 2. Eusebii Papa ad Eusebium, & in decret. Iulii. c. 1. & Symmachus m. s. *j* in 1. l. in 14. cap. 27. *k* in 1. l. in 14. cap. 27. *l* in 1. l. in 14. cap. 27. *m* in 1. l. in 14. cap. 27. *n* in 1. l. in 14. cap. 27. *o* in 1. l. in 14. cap. 27. *p* in 1. l. in 14. cap. 27. *q* in 1. l. in 14. cap. 27. *r* in 1. l. in 14. cap. 27. *s* in 1. l. in 14. cap. 27. *t* in 1. l. in 14. cap. 27. *u* in 1. l. in 14. cap. 27. *v* in 1. l. in 14. cap. 27. *w* in 1. l. in 14. cap. 27. *x* in 1. l. in 14. cap. 27. *y* in 1. l. in 14. cap. 27. *z* in 1. l. in 14. cap. 27.

C. IX. De eodem.

Si a sacris leges talem iustitiam habere voluerunt; Si ex divina cur inferior esse debent: cum ipsius veritatis presentia à Zacharo collaudatum sit, ut si aliquem defraudat, in quadruplum restituat? Et quia summum in rebus bonum est; iustitiam colere, ac sua cuique iura servare, & in subiectis non finire quod potestatis est fieri, sed quod æquum est, custodiri (quod & vos diligere, & Domino confidimus studere;) ea propter excellenti vestra, mense Novembri præsentis anni, secunda indicatione, Petrum fratrem & coepiscopum nostrum à gremio sanctæ Romanæ ecclesiæ transmittimus, ut fratibus eisdem provincie in unum congregatis, immunitas violata, & præsumptio, & sacrilegium canonica auctoritate, & vestra regia dignitate talia terminum accipiant, ne posthac membra diaboli: filii nequam, in sancta ecclesia, te etiam ibi regnante, talia præsumant.

In plerisque vetustis codicibus, & apud Burchardum, & Ivonem caput hoc est conjunctum superiori.

C. X. Ecclesiæ res surripientes, in decuplum restituat, quod abstulit.

Item Eusebius Papa b. epist. 2.

In rebus sacris cuius cautum habetur [Qui rem surripit alienam, illi, cujus res direpta est, in undecuplum, quæ sublata sunt, restituit.] Et in lege divina & legitur [Maledictus omnis, qui transfert terminos proximi sui, & dicit omnis populatio, nec extentur absque sua damnatione. Proinde nisi quis ecclesiasticas oblationes, & quod Deo consecratum est, rapuerit, vel consenserit facientibus, ut sacrilegium dijucetur, & damnus in quadruplum restituat, & canonice peniteat.]

¶ Proinde] Hinc usque ad finem non sunt in epistola Eusebii, nec apud Iuvonem, aut Symmachum. Habentur tamen apud Burchardum & Ivonem part. 12. cap. 37. & in Polycarpo, ante preceptum etiam aliquot verba, quæ in epistola habentur post verbum damnationem.

Contra Gregorius scribit, cap. 4. responsionem ad Augustinum Anglicorum episcopum, de his, qui sanctis auferunt aliquid de ecclesiis.

C. XI. Sine augmento sibi ablata ecclesiam recipere oportet.

Fraternitas tua ex persona furis pensare potest, qualiter valeat corrigi. Sunt enim quidam, qui habentes subsidia, furtim perpetrant: & sunt alii, qui hac in re inopia delinquant. Unde necesse est, ut quidam damnis, quidam vero verberibus, & quidam districtius, quidam vero levius corrigantur. Et cum paulo districtius agitur, ex charitate agendum est, & non ex furore; quia ipsi hoc præstatur, qui corrigitur, ne gehennæ ignibus tradatur. & infra. Adde etiam quo augmento ea, quæ furto de ecclesiis abstulerunt, reddere debeant. Sed absit, ut ecclesiis cum augmento recipiant, quod de terrenis rebus videtur amittere, & lucra damnis quarant.

Verum illud Eusebii de legum severitate: illud h. Gregorii de ecclesiastica mansuetudine diluere intelligitur.

C. XII. Non sunt alienanda in episcopatu acquisia.

Item Gregorius lib. 10. epist. 42. Deus dicit in episcopo Mediolanensi.

a Burchard. & Ivon. lib. Luc. 19. b Et Symmachus in 5. suada. & Ioan. 1 epist. 1. c supr. ea. in antiquis: Polycarp. l. 3. tit. 13. d al. Decaphon. e Deuter. 27. f Ancl. 5. c. 41. Burchard. l. 1. cap. 27. Ivon. part. 12. c. 37. & p. 5. ca. 249. & p. 3. ca. 149. Penn. l. 4. c. 47. g Poly. l. 6. tit. 16. Ivon. p. 12. c. 37. h al. Iffid. i. et. Deodat.

Es a in episcopatu acquiritas, sacerdotibus aliis alienandi licentia.

C. XIII. Vasa sacra, nisi pro redemptione captivorum, non sunt alienanda.

Item ex octava: I synodo universalis, etc.

Apostolicis & paternos canones renovans hoc facta & universalis synodus; diffiniunt neminem prius Episcopum vendere, vel utrumque alienare, licet a vasa sacrata, excepta causa olim ab antiquis capitibus ordinata, videlicet: 2º pro redemptione captivorum, sed nec tradere salaria ecclesiarum in emphiteusica, nec alia rusticas possessiones venundare, nec pro ecclesiasticis reditus ledere: quos ad propriam utilitatem, & ob eam pauperum, & peregrinorum satisfactionem esse decernimus. 3º Et paulo post. Quia autem apparverit post hanc diffinitionem nostrarum, quod quidam sanctæ ac universalis synodo agentibus: ponatur ut pravicator divinarum legum & præceptorum: cassata videlicet omnino, quæ facta est in hunc vel sine scriptis ab episcopo, venditio, vel emphyteusica traditio, vel alia qualibet alienatione, emphyteusice vel salariorum locorum. Qui vero emphyteusice vel aliter ex prædictis emolus, vel aliis, aut perceperit aliquid ex prædictis, quæ ecclesiæ sunt, & non restituerit ecclesiæ chartam venditionis, vel emphyteusice, sit anathema, asque dum fuerit, extra hæc sanctæ & universalis synodæ confirmatum est, quod autem Episcopus conviclus fuerit contrafidei mandatum de reditus ecclesiasticis, tradat ipsum edictis sine monasterium.

¶ Octava] Sic est emendatum ex Anselmo, non in legitur, sexta. Est autem canon decretus quintus synodus habita tempore Hadriani Papa secundi contra Photianum, et per ne Anaglytu bibl. v. incari.

¶ Videlicet pro redemptione] In consilio episcopi Anselmum legitur, quæ accipiuntur in redemptione captivorum.

¶ Decernimus] In ipso canone sequuntur hæc, verba: verò ecclesiasticarum rerum potestatem habentes, meliorare, ac dilatare, prout oportuerit: ecclesiasticarum, quæ per reditus sunt, & insuper propriam emphyteusicam positionem distribuere, ac committere seu contempnitionem sibi vendant, & judicaverit, iuxta propriam potestatem ac dominatum. Quisquis autem apparverit, hæc

C. XIV. Pro redemptione captivorum sacra vasa non prohibentur alienari.

Item Gregorius lib. 6. epist. 31. seu an. 593. ad Romanos episcopo Messianensi.

Et sacrorum canonum, & legalis & statuta precepta, minifteria ecclesiæ pro captivorum redemptione vendenda.

C. XV. Res ecclesiæ licet impendantur pro redemptione captivorum.

Item Demetrio & Valeriano clericis Formani, in 5. indict. 2. epist. 19.

Sacrorum d. canonum statuta, & legalis permitto autoritas, licet res ecclesiasticas in redemptionem captivorum impendi. Et ideo, quia edocti à vobis, ante annos ferme xvij, vicum reverendissimi quendam Fabium Episcopum ecclesiæ Firmatæ, qui xj. argenti de eadem ecclesia pro redemptione captivorum ac patris vestri Palsivi, fratris & coepiscopi nostri, verò clerici, nec non matris vestre, hostibus impediti se, atque ex hoc quandam formidinem vos habere, hoc, quod datum est, à vobis quolibet tempore, etiam huius precepti auctoritate suscipio, ut prævidimus auferendam; constituentibus, nullum exinde hæredesque vestros quolibet tempore recipientes.

a Hist. ca. 9. s. nulli. b Anselm. l. 6. c. 271. c l. 6. c. 271. d cod. de sacri. eccle. Anselm. l. 6. c. 44. Ivon. p. 3. ca. 149.

molitiam sustinere, nec a quoquam vobis aliquam ob-
sequationem.

C. XVI. ¶ *Res ecclesie desolata non præpnan-
tur capere.*

Item lib. 6. epist. 25. ad Dominum Episcopum.

¶ *Quod a omnino grave est, frustra ecclesiastica ministe-
ria reuocare, sic iterum culpa est, imminente huius-
modi necessitate res maxime desolatæ ecclesie captivis
suis præponere, & in eorum redemptione cessare.*

¶ *Paris. Que sunt penitentia huiusmodi inuoluntatis, atque
præsumpti, que vasa sacra, & rebus sacris aduoluntate arrip-
tæ, & quæ præsumptæ sunt, sicut indicanda; Nicolaus Papa
defini scribitur Pontifici Archiepiscopo Burdegalenensi.*

C. XVII. ¶ *Inuoluntatis rebus ecclesiasticis
rebus, que penitentia sit impo-
nenda.*

¶ *De uicinosando; Burgando nomine, qui rabie infa-
na commotus, diabolice se irerire laqueis non du-
bitavit, atque gentiliu more per abrupta itinera, &
compra indians vobis in vestra ecclesia villa, unâ cum
clericis vestris manentibus, & populum salubribus in-
fructe dogmatum montis decrantibus, paneque spiri-
tualis verbi vacua hominum corda reficientibus atque
laudabile proprie salutis desiderium habentibus, sancta
Apostolorum Petri, & Pauli limina visitare, collectis
malitiæ lux sequacibus, & iniquitatis complicibus ne-
fatis inuasiones, & deprauidationes violentas inferre
demonia coausu præsumpsit; & ut epistolæ vestre tex-
tus eloquitur, sacrum altare, sacraque Dominici corpo-
ris & sanguinis vasa, insuper & sanctum christina polluti-
tis arripere manibus, quæ uisita, & ad uolum communem
apta præsumpsit, dilectio non uestra consuluit, si ipse,
vel qui cum eo in tam impio, & iniquo scelere fuerant,
ad penitentiam quandoque gratia tracti, & divina uenire
uoluerint, quo eos penitentia vinculo confringatis,
nostræ indignationis censuram, expolere curatis.
De quibus (si tamen ita est) iudicemus, cum ad penitentiam
reueriti accelerauerint, uno anno extra ecclesiam
Dei consistere, cuius sacramenta uasa, extra ritum fidei
Christiana, diripiendo auferre non dubitauerunt. Se-
cundo, uero anno ante fores ecclesie sine communionem
moneant. Tertio, uero anno ecclesiam Dei ingrediantur,
& inter audientes assent sine oblatione, non manducantes
carnem, neque bibentes uinum, præter Nata-
lis & resurrectionis Dominice dies. Quarto præterea
anno (si his prioribus tribus eorum fructuosus fuerit
penitentia labor) communioni fidelium restituantur;
rotæ mentis intentione spondentes, talia se ulterius
nunquam facturos, corpus & sanguinem Domini susci-
pere mereantur, & usque ad septimum annum tribus in
hebetomada diebus sine esu carniu, & uini potatione
maneat penitentes.*

¶ *Capit. hoc alibi non est inuentum, quam in collectione cano-
num secreti auctoris.*

C. XVIII. ¶ *Res ecclesie Episcopus usurpare,
uel alienare non præsumat.*

Item in concilio Leonis Pape quarti.

¶ *Monemus, & irrefragabiliter affirmamus, ut
nullus Episcopus, uel sacerdotum, uel sacerdotum, rem tituli
suis, sanctis locis oblatum causâ amicitia, uel timoris, aut
munitis petentem auferre; nec ecclesia Dei ad nihil
redigatur. Quod qui facere præsumperit Episcopus,
uel sacerdos, canonici sine dubio subeant ultionem, &
ita ut deinceps nullas uices pro his ad litigandum, uel
possidendum habere possit.*

a. Ino pan. 2. cap. 176. b. al. 126. c. Decretalis part. 4.
Poly. 1. 4. tit. 19.

C. XIX. ¶ *Episcopus, uel Abbas res ecclesie alie-
nare non licet.*

Item ex scriptura synod. c. 12.

¶ *Quisquis a Episcopus uel Abbas inuentus fuerit de
salaris, uel Episcopi uel monasterii transferre quid-
quam in principum manus, uel etiam alii persona con-
ferre, irritum sit, quod datum esse constituit secundum
canonem b. sanctorum Apostolorum, qui dicit: [Omni-
um ecclesiasticarum rerum Episcopus habeat sollicitu-
dinem, & disperiet eas, tanquam Deo contemplante.]
Non liceat autem ei fraudare, & quodquam ex illis, uel
cognatis propriis donare, quæ Dei sunt. Quod si pau-
peres fuerint, ut pauperibus largiatur; sed non sub ho-
rum occasione, quæ sunt ecclesie, defraudentur. Quod
si excusationem præteriderit damnum facere, & nihil ad
profectum agrum existere, nec se principibus, qui per
loca illa sunt, tribuatur ager, uel locus: sed clericis uel
agricultoribus. ¶ Quod si calliditate usus fuerit, & a
colono, uel a clerico emerit Princeps agrum, irrita sit
uenditio, & restituitur episcopo uel monasterio; & Epi-
scopus uel Abbas hoc faciens abiciatur, Episcopus
quidem ab Episcopo, Abbas autem a monasterio, tan-
quam quid dispergit, quæ non colligit.*

¶ *Apud Gratianum, quemadmodum & apud Anselmum ei-
tabatur, ex historia Eusebii Episcopi Cesarie. To uerum
auctorem citat. Vesto autem est Anasasti bibliothecari, ex
cuius codicibus manus scriptis nonnulla sunt emendata.*

1. ¶ *Salariis] Græci est, & in tō ab usque, pro qua uoce
in Parisiensis eorum canonum editione legitur in rubrica, & in
eiusdem id est, suburbanis, quæ suburbanæ uocentur au-
turgia, quid ipsius possessio manibus colantur. Balsamon taxen-
ei agris interpretatur, qui per se ipse sine magna cultura fructum
ferre possunt, ut hinc, & alia huiusmodi.*

2. ¶ *Fraudare] & in tō, id est, sibi vindicare, &
suum facere.*

3. ¶ *Episcopus quidem ab Episcopo, Abbas autem
a monasterio] Hæc ad sententia integritatem addita sunt ex
ipso canone.*

C. XXI. ¶ *Prædicta ecclesia non liceat Pape
alienare.*

Item Symmachus Papa in synodo tertia, c. 24.
& sequentibus usque ad no-
num.

¶ *Non d. liceat Pape prædictam ecclesiam alienare aliquo
modo pro aliquo necessitate, nec in usufructum i-
tura dare: nisi tantummodo domos, quæ in quibusli-
bet urbibus non modica impensa sustentantur. Quæ
lege omnes custodes adfringantur, ut donator, accen-
tor, uenditor honorem perdat. Et qui subscripserit, a-
nathematis cum eo, qui dedit uel recepit, nisi restituat-
ur. Licet etiam quibuslibet ecclesiasticis personis con-
tradecere, & cum fructibus alienata repositere. Quod
non modo in Apostolica seruandum est ecclesia, uerum
etiam uniuersis ecclesiis per provincias quidem dicitur
conuenire.*

¶ *Capit. hoc collectum est ex pluribus capitibus synodi Romane
tertia sub Symmacho, in epistolam tamen redactū.*

1. ¶ *In usufructum] In conciliorum edictumque par-
tem legitur, sed nec in usufructuario iure aliquibus dari
licet, partim, sed in usufructum iura aliquibus, &
quemadmodum & in codice canonum impresso. Nam in
uetero manuscripto est, sed nec usufructuario aliquibus dari
licet. Idem uero significare usufructuarium, & usufructum
scribit Smaragdus in expositione regula B. Benedicti, cap. 19. his
uerbis, usufructum dicit, quod nos dicimus usufru-
ctuarium.*

a. Poly. lib. 6. tit. 15. Ansel. lib. 6. cap. 114. Ino part. 5. c. 377.
b. Can. Apost. 39. c. Et in concilio Parisiensis lib. 1. c. 27. d. 259.
lib. 4. cap. 19.

2 ¶ Quod non modo in ipsa synodo longè aliter habetur. Huius autem constitutionis legem in Apollonica tantum volumus sede servari, universis ecclesiis per provincias secundum animarum considerationem, quem proposito religionis convenire rectores earum viderint, more servato.

C. XXI. ¶ Qui res ecclesiasticas vendit ad altare non audeat accedere. Item in synodo sexta.

Indignè a ad altare Dei propere permittitur, qui res ecclesiasticas audeat invadere, aut iniuste possidere, aut iniqua, vel iniusta defensione in eis perdurat. ¶ Debet tamen esse proviso, ut vindictam admonitio precedat, & res usurpata iniuste qui abstulit, aut iniuste ablatas retinet, æquitate patrocinante, legibus restituatur. Quod si neglexerit, & necessitas compulerit, demum prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat. ¶ Valde iniquum ergo & ingens sacrilegium est, ut quæcumque vel pro remedio peccatorum, vel salute, vel requie amissarum suarum unquamque venerabili ecclesie conulerit, aut certe reliquerit, ab his, quibus hæc maxime servari convenit, id est, Christianis, & Deum timensibus hominibus, & super omnia à Principibus, & primis regionum, in aliud transferre, vel converti permittatur. Propterea, qui hæc non præviderit, & aliter quam scriptum preterea, qui hæc non præviderit, & aliter quam scriptum est, prædica ecclesiæ tradita petierit, vel acceperit, aut possederit, vel 4 iniuste defenderit, aut retinuerit, nihilo se correxerit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur: sitque accipienti, & danti, & possidenti anathema, & influitur pena contubernium afflictivum. Nec aliquo se ante tribunal Christi obstaculo nominat, quæ religiosus animabus ad substantiam pauperum derelicta, contra fas, sine aliqua pietatis consideratione dispergit.

¶ Aut iniuste in synodo legitur, aut iniuste, id est, sine licentia Episcopi possidere.

¶ Admonitio in synodo additur, manifesta.

¶ Hominibus Quæ sequuntur usque ad vers. in aliud. addita sunt ex synodo.

¶ Vel iniuste dederint, aut retinuerint. Addita sunt & ista: scilicet, omnia, quæ in usurpatione huiusmodi verum accedere solent, exponuntur.

C. XXII. ¶ Excommunicentur, qui Præcipua muneritate res invadunt ecclesiæ. Item Nicolaus Papa Adoni Viennensi Archiepiscopo in epistola, cuius summa. Quia sanctitatem vestram.

De rebus, quæ semel Deo contributa, atque dicata sunt, & postea sub occasione concessionis Principum à quibusdam invaduntur, atque detrahuntur, facimus, ut prius confutatis Principem, ad selescendam tam præsumptivam factionem, & cognoscendum, utrum illi sit concessio, an invaloris præsumptio. Quod si Principis inordinata fuerit largitio, ipse sit Princeps pro emendatione redarguendus. Si autem invaloris declaratur præsumptio, usque ad emendationem, excommunicationis sit vindicta coercendus.

¶ Extat epistola hæc in libro sæpe citato bibliotheca Dominicana: in qua respondet Nicolaus ad nominatas quaestiones ab Adono à se præpositas.

C. XXIII. ¶ De rebus ecclesiæ non est aliquod alienandum. Item Gelasius Iustino Archidiacono, & Faustino e defensori.

Vobis enim, & famæ vestre consultum duximus, ut Pontificis vestri loco, vobiscum ab eodem

a Ivo part. 3. cap. 122. b 16. questio. 1. in canonibus. t. vult. c. Ivo p. 3. cap. 122. d. al. Odove. e. al. Eusebio. & Douledir p. 3. cap. 122.

aliquis subrogetur, qui eius nomine pariter universis disponat: quatenus omnia prædica ad vestrum revocentur, nec cuiquam clerico pro portione sua alieno solum ecclesiæ putetis esse deputandum: ne per invidiam, & negligentiam minuat: sed omnis pensionis summam ex omnibus prædiis rusticis, urbanisque collatam, ad Antistitem deferatis. Hæc qua tamen collatione habeatur ratio, quid ad causas, vel expensas accipiendum necessarium opus esse perspicitur, ut de medio quoties, & quatuor portiones, vel de fidelium oblatione, vel de hac sicut modis omnibus pensione: nam unam sibi tollat Antistes, aliam clericis pro suo iudicio, & electione dispartiat, tertiam pauperibus sub omni conscientia faciat erogari: fabricis vero quartam, nec competit ad ordinationem Pontificis, erogatione remanebit expensa, electo idoneo ab utraque parastode, tradatur enthesis: ut major emerseat fabricæ subsidio, quod ex diversis temporis diligentia potius custodiri: aut certe ematur possessio, que utilitatem spectat communes.

C. XXIV. ¶ Divini muneris participatio præterea, que ecclesiastica privilegia calcant.

Idem Majorico, Sereno, & Ioanni Episcopo.

¶ Vi b & divinis, & humanis legibus in civili conditione calcatis, & reverentia religionis abjecta, ecclesiastica privilegia calcare contendunt, vel libere in pauperum proficere dispendium, nec huiusmodi, si ten communis, convitiique, nequissimi homines contumunt, atque illata sacris rebus detrimenta faciunt: merito divini muneris participatione stant pro iudicio: ut illius perceptione careant, quod sacilegis ausibus libere despectui. Cælestinus vero Presbyter frater Episcopi nostri Sereni, qui contra Pontificale prædica contraque Apostolicæ sedis mandata promulgans, prædicitis communionem sacram ministrare præsumit, cum non poverit ignorare sententiam proprii ministeris, ab officio protinus ecclesiæ pellatur: ut ministerio contra pontificalia instituta contentanda.

C. XXV. ¶ De eodem.

Idem eisdem Iustino 1. Archidiacono, & Faustino defensori.

¶ Vteranque ecclesiæ actus, vel patrimonium, quæ hæcenus compertimus desinitum, post damnationem Eucharisti, quo fuerat depravante dispartit, vestra decrevimus esse delegandum: ut diligentibus vos pro utilitatibus ecclesiæ existimamus esse regentes) prædica cultura restituitur antiquæ, & reverentia qua sunt vendita, aut donata mancipia. Possessiones etiam, quas ab Eumancio, & Opilione Episcopo vestris quovis iure videritis teneri (quia contra condensationem synodi ab Episcopis prædica alienari nullo potest commentum) nihilominus revocentur. Si enim quibus ad eum recursus qui præsumpsit aliquid de ecclesiæ rebus illicita venditione distrahere, ita ut pensiones suas ad Pontificem deferatis, cui privilegia sua impingit, convenit omni ratione servari, ut ejus dispendium portiones proveniant consueta: ita ut portiones quartam, quæ ad eos pertinet, sua Pontificis ordinatione distribuat, prout iustis locum meritumque cognoscit. Pariter etiam ex fidelium oblatione factum est, ut clericis quartam erogat pro consideratione sua electionis Antistes. Fabricarum etiam pontifici pisco petente, & disponente, vestra erogatione paratur: quatenus nihil penitus in detrimentum alienam patiamini generari.

a al. omnium. b Ivo p. 3. c. 120. & p. 4. c. 121. c. al. Ivo p. 3. c. 123.

Iustino, &c.] Antea legabatur. Idem eisdem, Emeritum est, & postea ibidem circum nomina ex Ivone: ad quos etiam scriptum est superius penultimum caput, vobis enim. Nec verba, que nunc afferuntur, pertinere possunt ad Episcopos, quibus penitus procedenti caput scribatur, indicant nominis que a Gratiano hic referuntur, sed etiam aperte verba, que apud Ivonem post ultimum sui caput sequuntur. Si quis vero in ecclesia vestra damnatus aut in his, que sunt præceptionis non est prohibita, Pontificem vestrum videtur admittere &c.

C. XXVI. *De rebus, & oblationum duarum portionibus clericis committantur.*

Idem clerici, & presbiteri, & plebs Brundisii.

Omnino a vobis, quem petitis, Antistite, fratrem & Coepiscopum meo Iuliano, necessarium fuit (eodem ad ecclesiam suam mox remisso) ad vos nostra scripta pariter destinari: quibus agnosceretis eidem fuisse præceptum, ne unquam ordinationes præsumat illicitas, & infra. **¶** Reditus, & oblationes fidelium in quatuor partes dividat: quarum unam sibi ipse retineat; alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuat; fabricis tertiam; quartam pauperibus, & peregrinis habeat fideliter erogandam: quarum rationem divino est redditurus examini.

¶ Epistola Celestini, in qua est hoc caput, missa est cum aliis ex Hispania. Eadem vero inter epistolas Gregorii II. impressas est tertia, clerici, & plebs Turinensis scripta. Talem quaedam epistola, sed brevior, sita in libro, qui inscribitur, Ordo Romanus, & formata Episcopo admodum nuncupatur.

C. XXVII. *De oblationibus fidelium quarum portiones sunt, & quæ cuique proveant.*

Idem in epistola ad Episcopos per Lucianum, & Brundisii, c. 29.

Quatuor autem tam de rebus, quam de oblatione fidelium, prout cuiuslibet ecclesie facultas admittit (sicut dudum rationabiliter est decretum) convenit fieri portiones: quarum sit una Pontificis, altera clericorum, tertia pauperum, quarta fabricis applicanda. De quibus sicut sacerdotis intererit integram ministris ecclesie memoratum dependere quantitatem; sic clericus ultra delegatam sibi summam nihil insolenter noverit expectandum. Ea vero, que ecclesiasticis adificiis attributa sunt, hinc operi veraciter prærogata, locorum decem in ministerio manifesta sanctorum: quia nefas est, si factis adibus destitutis, in lucrum suum præsumptimè de his deputata converterat. Ipsam nihilominus adscriptam pauperibus portionem, quamquam divinis rationibus se dispensasse monstratur esse videatur: tamen iuxta quod scriptum est, **[**ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cælis est.] oportere etiam presentem rationem prædicari, & bonæ famæ præconis non taceri. Quapropter nec clericorum quispianam, &c.

C. XXVIII. *De redditibus oblationum, & reddituum ecclesie quatuor portiones Presbitero dispensanda creantur.*

Item Simplicius Papa Florentis, & Equitis, & Severo Episcopi, epist. 3.

De redditibus ecclesie, vel oblatione fidelium quid deceat necienti nihil licere permittat: sed sola Episcopo ex his una portio remittatur: duæ ecclesiasticis fabricis, & erogationi peregrinorum, & pauperum

a Anst. lib. 6. cap. 49. b Et in concil. Parisiens. l. 1. c. 23. Poly. l. 3. tit. 11. Anst. l. 1. c. 66. Burch. l. 2. c. 17. l. 10 p. 3. c. 29. Pann. lib. 2. c. 7. c. Mathe. d. 2. quæst. 7. quapropter. e Anst. lib. 3. cap. 66.

profuturæ, à Bonagro a Presbytero sub periculo sui ordinis ministrantur: ultima inter se clericis pro singulorum meritis dividatur. **¶** Cui, id est, Gaudendo, hoc specialiter præcipimus, ut res portiones, quas triennio b dicitur sibi tantummodo vindicasse, restituar.

¶ Adhita sunt in hoc capite aliquot verba, ex originali, que ad sententiam facere aliquod videbantur.

C. XXIX. *De redditibus ecclesie, etiam noverit quos sitis, quarta pars clericis erogetur.*

Item Gregorius Maximiano Episcopo Syracusano c. lib. 3. epist. 11.

Cognovimus id de redditibus ecclesie noviter acquisitis canonicam dispositionem quartarum minimè provenire; sed Episcopos locorum distribuere tantummodo quartam antiquiorum reddituum, nunc vero quatuordecimque consuetudinem fraternitas tua vivaciter emendare festinet: ut five de præteritis redditibus, five de his, que obvenerint, vel obvenerint quartæ secundum distributionem canonicam dispensentur. Incongruum namque est unam, eandemque ecclesie substantiam duplici quodammodo iure censei, id est, q. usurpationis, & canonum.

C. XXX. *De stipendiis ecclesie quatuor debent fieri portiones.*

Idem Augustino Episcopo Anglorum in respon. ad primam interrogationem.

Mos est à Apostolica sedis ordinatis Episcopis præceptum tradere, ut de omni stipendio, quod accedit, quatuor fieri debeant portiones, una videlicet Episcopo, & familia eius propter hospitalitatem, & susceptionem, alia clero, tertia vero pauperibus, quarta ecclesiis reparandis.

C. XXXI. *De eodem. PALEA.*

[Item ex concilio Toletano.]

Sancimus omnibus Episcopis curam laicorum instare, ut si quos in fide Christi invenerint, nimio affectu diligant. Insuper confirmamus, ut si aliqua ab ipsis accipiant dona, statim in quatuor dividant partes: ita, ut prima pars secundum à Apostolorum præcepta, titulum, nec non cœmeteriorum restaurationibus diligenter attribuantur, secunda clericis, tertia cunctis pauperibus, quarta vero advenis.

¶ Caput hoc (quod in omnibus vetustis exemplaribus, exceptis duobus, & sine Palea nomine habetur, & glossam habet) in nullo Toletano concilio aut impresso, aut in manuscripto inventum est. In collectione canonum incerta auctoritate, que servatur in Vaticana bibliotheca, tribuitur Sylvester: quare in synodo Romana sub ipso habita, cap. 4. paulo aliter hæc partes assignantur, id est, ut in præcedentibus hæc capitibus.

¶ Secundum Apostolorum præcepta **[**In ea collectione non sunt hæc verba. In suo vetusto Gratiani codice est, secundum Apostolorum præcepta.

C. XXXII. *Omnes Presbyteri secundum iustitiam Episcopis rei ecclesie dispensare studeant.*

Item ex concilio Agathensi, c. 22.

Statuimus **[**quod omnes canones i jubent] ut civitates, live diocæsani Presbyteri, vel clerici, salvo iure ecclesie, rem ecclesie, sicut permiserunt Episcopi, teneant: vendere autem, aut donare penitus non præsumant. Quod si fecerint, vel fecerunt, & facta venditio non valebit, & de facultatibus, si quas habent

a al. ab Onagro. b al. per triennium. c Ioannes Diac. l. 6. num. 34. d Anst. l. 1. c. 70. e al. ob rem. f al. nunc obvenerunt, vel obvenerint. g addita ex orig. h Anst. l. 1. cap. 64. Pann. l. 2. c. 8. i Poly. lib. 3. tit. 12.

proprias, indemnem ecclesiam reddant, & communione priventur.

¶ Canones] Restituta est haec vox ex originali. Antea legebatur, Episcopi. In Polycarpo autem tantum est, quod omnes jubent.

C. XXXIII. ¶ De clericis, qui documenta ecclesiae supprimunt, aut adversarii tradunt.

Item ex eodem concilio, cap. 26.

¶ Si quis de clericis documenta, quibus ecclesiae possessio firmatur, aut supprimere, aut negare, aut adversariis fortasse tradere, damnavit & puniendi oblatione praesumpserit, quid quidem per absentiam documentorum, damni ecclesiae illatum est, de propriis facultatibus reddat, & communione privetur. Hic etiam qui in damno ecclesiae impie sollicitati, a traditoribus aliquid acceperint, superiori b. sententia reneantur.

C. XXXIV. ¶ Episcopus haeredem non habens, non alium, quam ecclesiam sui haeredem instituat.

Item ex eodem, cap. 25.

¶ Episcopus, qui filios, aut nepotes non habuerit, alium quam ecclesiam non relinquit haeredem. Si quid de ecclesia non in ecclesiae causis, aut necessitate praesumpserit, quod distaxit aut donavit, iuratum habeatur. Qui vero filios habet, de bonis, quae reliquit, ab haeredibus eius, indemnitate ecclesiae consulatur.

¶ Non habuerit] In originali impresso, & manuscripto, & in Polycarpo legitur, non habens alium, quam ecclesiam reliquit haeredem; si quid, &c. & ad hanc lectionem proprius accedunt verba Hispaniensis concilii primi, c. s. sed ab glossam non est mutatum.

C. XXXV. ¶ Quae in clero constituta sunt, de rebus ecclesiae, nihil adimere praesumant.

Item ex eodem, cap. 49.

¶ Diaconi, vel Presbyteri in parochia constituti, de rebus ecclesiae sibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare: quia res sacrae Deo esse noscuntur. Similiter sacerdotes nihil de rebus ecclesiae sibi commissis (ut superius comprehensum est) alienare praesumant. Quod si fecerint, convicti in concilio, & ab honore depositi, de suo aliud tantum restituunt, quantum visum fuerit praesumpserit. ¶ Libertos tamen, quos sacerdotes, vel Diaconos de ecclesia sibi commissis facere voluerint, actus ecclesiae profecti jubemus. Quod si facere contempserint, placuit eos ad propriam reverti servitium.

¶ Praesumpserit] Si hic interpretar e. si quis qualiter, infra, eadem habebit integram canonem 49. Ipsi concilii Hispaniensis.

C. XXXVI. ¶ De possessione ecclesiasticae iuris quodquid a Presbytero distribuitur, sine habeatur, & vacuum.

Item ex eodem, c. 23.

¶ Vidquid f. parochiarum Presbyteri de ecclesiasticae iuris possessione distaxerit, inane habeatur & vacuum vindicatione i. comparantis, & actione vendentis.

¶ Vindicatione] Sic etiam in recentioribus conciliorum editionibus. In aliis, & duobus etiam Vaticanis codicibus legitur, venditore comparantis, apud Romanum, venditione comparantis. In Epianensi, ubi hoc videtur repeti, in venditorem comparantis actione vertenda.

a. Infra, ead. si quis de clericis, Burchard. lib. 3. cap. 18. Ivo par. 3. cap. 156. b. aliter part. & in Hispanen. cap. 1. c. Polyc. lib. 3. tit. 12. d. Ivo part. 3. cap. 161. e. Et in Epianensi, c. sept. f. Ivo p. 3. c. 202.

C. XXXVII. ¶ Alienationes factae ab usque, & ordinationes sine consensu clericorum, irritae sunt.

Item Urbanus Papa.

¶ Alienationes omnium per intentionem, seu canonice electorum sub Episcopi nomine, aut Abbatis, qui secundum ecclesiae suae usum conferendus est, alienationes dico quocumque modo factas, nec non & ordinationes personarum ab eisdem sine communi consensu clericorum ecclesiae, sive per simoniam iisdem factas, irritas dicimus. ¶ Illud etiam per omnia interdictum, nullus clericus praebendam suam, seu beneficium, quod ecclesiae alicui modo alienare praesumat. Quod si praesumpserit, nullum illud fuerit, irritum erit, & ultioni canonice subiacet.

¶ Post collectionem Anglorum in codice per antipapam habentur mentionem capitulum concilii Urbani secundae, in capitulo huiusmodi. Alienationes, quae specialiter per Ottonem, Guidonem, Hieremiam, seu forte Philippum abbatem de possessionibus Ravennatis exarchatus factae damnantur. Generaliter autem omnium per intentionem, seu canonice electorum sub Episcopi nomine, aut Abbatis, ecclesiae suae conferendus est, alienationes quocumque modo factas, & caetera usque ad finem huiusmodi sine ulla varietate.

C. XXXVIII. ¶ Episcopo defuncto, vel admodum in supremis agente de rebus ecclesiae nihil est usurpandum.

Item ex concilio Ilerdensi a. c. 16.

¶ Haec huiusmodi constitutione inter nos esse placuit custodiri, ut defuncto Antistite, nec adhuc in supremis agente, nullus clericorum ecclesiae ordinis, officii, gradusve sit quidquam de domo episcopali, vel quod de utilitate instrumenti domus esse possit, id est, mobilis, & immobilis rei ecclesiae, nec ut invadere, nihil furto, nihil dolo suppetant, auferens, atque abscondens. Sed is, cuius domus missa est, sub iunctis 2. sibi uno, vel duobus dignis clericis, omnia usque ad tempus Pontificis sublevari debeat conservare, & his, qui in domo inventum ab eis consuetam alimoniam administrare. Si autem Antistes susceptus 3. sedis commoda ordinatur, vel Deus imperabit, ut eis uti cum his debeat, quod poverit disciplinae, & charitati praedecessoris sui fuerit paruisse. Quod si quisquam post hoc cuiusmodi dominis (ut superius dictum est) clericus quocumque modo, de omni facultate quidquam probat usurpatione, nulli, vel forsitan dolo aliquo suppetente, realiter legi prolixiori anathemate condemnatur, ut vasa peregrina eis communio concedatur: quia daturum est hi, quos constat in servitio Domini cum prima facta esse defuisse, ab his, qui suum rem in ecclesiam vel utilitatibus servientes, atque vacantes facillime turbant, despecti aliquatenus crucientur.

1 ¶ Nihil furto] In codice Lucensi regio separata est. 2 ¶ Subjectis sibi] In concilio Romano edictum est, quod cum consilio: & in codice regio additur, clericis per se tenentibus, cum consilio cleri.

3 ¶ Susceptus sedis] In eodem regio codicis est, si quis prout decessor suus ordinavit, vel ut Deus imperavit.

C. XXXIX. ¶ Episcopi, qui nulli ecclesiae commiserint, famulas eius libertate non donent.

Item ex concilio Toletano.

¶ Et, si illi, qui nulla ex rebus suis pauperibus Christi distribuunt, aeterni iudicis voce in futuro atque vagantes fuisse. c. Burchardus lib. 3. cap. 18. Ivo par. 3. cap. 249.

demerantur, quanto magis ii, qui auferunt pauperibus quod non debentur: Quapropter Episcopi, qui nihil ex suo proprio ecclesie Christi compenauerunt, hanc diuinam sententiam mutant, & liberos a ex familia ecclesie ad condemnationem suam facere non præsumunt. Impium enim est, ut qui res suas ecclesie Christi non contulerit, damnum inferat, & jus ecclesie alienare contendant. Tales ergo liberos si successores Episcopi absque illa oppositione ad jus ecclesie reuocabit: quia eos non æquitas, sed improbitas absolvit.

C. XL. § De clericis, qui documenta ecclesie supprimunt, aut negant, aut alius damnabiliter tradunt.

Item ex concilio Aurelianensi.

Si quis de clericis documenta, quibus ecclesia possessio firma tenetur, aut supprimere, aut negare, aut auertere, aut fortasse tradere, damnabili, & puniendâ oblatione præsumperit, quidquid pro absentia documentorum diuini ecclesie illatum est, de propriis facultatibus reddat.

§ Hic idem citatur supra, ead. si quis de clericis, ex concilio Agathensi, in quo habetur. Non est auctori maius titulus: quia prius in aliquo titulo Aurelianensi, quod non extat, esse repetitur.

C. XLII. § Ministris ecclesie de rebus eiusdem ecclesie Episcopi permittitur alienare licet.

Item ex concilio Aurelianensi III. cap. 23.

Abbatibus, & Presbyteris, ceterisque ministris de rebus ecclesiasticis, vel sacro ministerio alienare, vel obligare absque permisso, & subscriptione Episcopi sui nihil liceat. Quod qui præsumperit, degradetur a communione concelli: & quod temere præsumptum, aut alienatum est, ordinatione Episcopi reuocetur.

C. XLIII. § Re ecclesia, qua absente Episcopo distrahatur, ad jus ecclesiasticum reuocetur.

Item ex synodo Ancyrana, cap. 17.

Si qua de rebus ecclesie, cum Episcopus non est, Presbyteri vendiderint, placuit reuocari contra factum ad jus ecclesiasticum reuocari. In iudicio autem cui Episcopi constitutum est, si pretium debeat recipi, nec ne: propterea quod sepe contingit distrahatur rerum redditus ampliore summam pro accepto pretio reddi.

§ Reddi. Si in quibusdam exemplaribus præfata versio. In alio vero est, reddidit. Græci legunt, ad. 10. præd. dicitur. Non videtur tunc esse præfata, sed de rebus ecclesie, quod sepe reuocatur venditarum redditus malus pretium his ipsi reddidit. Sed ab ipsorum non est immutatum.

C. XLIII. § Post mortem Episcopi rei ad eum pertinentes clerici non rapiant.

Item ex concilio Chalcedonensi h. cap. 22.

Non liceat clericis post mortem Episcopi sui rapere res pertinentes ad eum: si quis iam præcedentibus regulis constitutum habuerit. Si vero fecerint, periclitari se non uerit in proprio grada.

C. XLIV. § Reuocantur precaria, & communitates in uocantibus facte.

Item ex concilio Mediomatricensi.

Precaria, & communitates tempore viduarum ecclesiarum facte ab his, qui loca Episcoporum occupauerant, reuocantur, & cum auctoritate ecclesiastica, vel civili, si faciendæ sunt, fiant.

a. al. liberos ex familia. b. al. liberos. c. l. 10. p. 1. cap. 16. d. l. 1. cap. 23. Poly. l. 1. tit. 11. e. Assel. l. 1. cap. 15. f. l. 1. tit. 1. cap. 1. § al. si constitutum pretium. h. l. 1. tit. 1. cap. 1. § al. si constitutum pretium. i. l. 1. tit. 1. cap. 1. § al. si constitutum pretium. k. l. 1. tit. 1. cap. 1. § al. si constitutum pretium.

§ Quod hic ex concilio Mediomatricensi citatur, in concilio Mediensis referunt ex concilio Beluacensi, ex quo etiam citant Barchinensis & Ivo. Sed quia in concilio Gallico & Germanico sæpe eadem repetuntur, non est mutata scriptio. In aduersi capitularibus qua ex Gallia sunt habita, inter cetera leguntur quaedam capitula excerpta à Domino Rege Carolo & Principibus suis ex his capitulis, qua anno DCCCXLVI. ediderunt Episcopi in synodu, &c. Quorum capitulum unum est hoc, ut precaria & communitates tempore viduarum ecclesiarum facte ab his, qui loca Episcoporum occupauerant, reuocantur, & cum auctoritate ecclesiastica, vel civili demuo, si fiant, fiant.

C. XLV. § Pro labore inventaria nihil accipians a communi de rebus ecclesie. Unde Gregorius a Maximiano Syracusano Episcopo, lib. 3. epist. 11.

Charitatem tuam commonece curauimus, ut si quispiam Episcoporum de hac lucemigauerit, vel (quod absit) pro suis fuerit remotus excessibus, conuenientibus economis, cunctisque clericis & prioribus atque in sui presentia inventarium ecclesie rerum facientibus, omnia, quæ reperta fuerint, subtiliter describantur: nec (sicut antea fieri dicebatur) species quædam, aut aliud quodlibet de rebus ecclesie, quasi pro faciendi inventarii labore tollatur, & infra. § Utiliores ecclesiarum clericisque eorum, qui cum ipsis per non sua ciuitatis parochias fatigantur, aliquod laboris sui capiant de disponente subsidium: Iustum namque est, ut illi & consequantur stipendium, qui ad pro tempore suam commodare reperiant obsequium.

§ Economis] Sic etiam in omnibus uentibus: sed in originali tam impresso, quam manuscripto legitur, hierarchicis. Ioannes Diaconus habet, hieraticis.

C. XLVI. § Excommunicantur laici, quæ morientium clericorum auidens bona diripere.

Item ex concilio Urbani Papæ Averninensi celebrato.

De laicis questio facta est, qui morientibus Episcopis, siue aliis clericis res defunctorum in uasas, ecclesie, pauperibusque subripiunt. Contra quos commune totius concilii anathema prolatum est, ipso Papa huiusmodi sententiam promulgante. Si quis post interdicti presentis cognitionem Episcoporum, seu Presbyterorum, aut aliorum clericorum res in uasari, utque ad satisfactionem excommunicatur. § Episcoporum uero deficientium res per Archiepresbyterorum, seu Archidiaconorum manus, aut secundum mortuorum iudicium pro ipsorum salute in elemosinas dispenferunt, aut successori, qui futurus est, referentur. Id ipsum de Presbyterorum, seu clericorum aliorum rebus per Episcopum, vel supra dictas personas, aut cui deficientes commiserint, fiat. Si quis autem aduersus ista præsumperit, anathema sit.

§ In titulis capitularium concilii Clarenuensis (quod Averninensi celebratum est) titulo penultimo, hæc leguntur ad hæc spectantia. Ne aliquis clericus res Episcoporum, vel clericorum, vel in uita, vel post mortem eorum diripiat, vel in usus proprios conferat. Quod si quis fecerit, anathema sit: & dictum est ab omnibus, fiat.

C. XLVII. § De eodem. Item Innocentius Papa II. in concilio Lateranensi, cap. 4.

Illud, quod in sacro Chalcedonensi concilio constitutum est, irrefragabiliter conseruari præcipimus: ut videlicet decedentium bona Episcoporum, & nullo hominum diripiantur, sed ad opes ecclesie, & successoris sui in libera economi, & clericorum permaneant.

a. Ioannes Diaconus l. 3. c. 23. b. al. cleri. c. al. illis. d. al. quæ. e. Supra ead. non liceat. Pann. l. 1. c. 141.

potestate. Cessat igitur de cetero illa detestabilis, & laeva rapacitas. Si quis autem amodo hoc attentare praesumpserit, excommunicationi subiacet. Qui vero momentum Presbyterorum, vel clericorum bona rapuerit, similis sententia subiacet.

[Morientium] In vulgatis sequitur, Episcoporum: quae vox & a verisus, & ab ipso concilio manserit, sed frustra repetitur. Sicut autem ex originali addita paulo superius aliquot verba.

[Hoc non solum de laicis, verum etiam de metropolitano, & quibuslibet alii clericis intelligendum est: sicut in sexta synodo, cap. 33. legitur.

C. XLVIII. [Nec Episcopi morientium metropolitano non licet invadere.

Non liceat alicui metropolitano, mortuo Episcopo, qui sub eo est, aut res ejus, aut ecclesie sue auferre: sed sint sub custodia clerici ecclesie defuncti Episcopi, usque dum alius ordinetur Episcopus. Sivero clerici in ecclesia non fuerint, tunc metropolitano nullibet omnia Episcopo, qui ibi ordinabitur, reddat.

Sicut autem res ecclesie nullo usurpare licet, ita ecclesie aliena invadere non permittitur.

C. XLIX. [Altera ecclesiam non liceat invadere.

Unde Gregorius, libr. 2. epistol. 43. ad Bonifacium Episcopum.

Sicut ecclesia propria res amittere non debet, ita eam rapacitatis ardore invadere aliena non oportet.

In omnibus auctoritatibus perspicue monstratur, quod nulli sacerdotum ecclesiam alicui tradere licet: & ille, qui de manu sacerdotis facultate ecclesiam accepit, nullo iure eam vindicare poterit: sed potius cogere restituere quod illicitate accepit. Sed notandum est, quod quosdam casus exigentibus, res ecclesie distrahi possunt. Causa enim necessitati cum consilio clericorum, vel ut meliora proficiant, res ecclesie a sacerdotibus distrahi possunt.

C. L. [Nisi causa necessitatis, nec Episcopo rem ecclesie sue usurpare licet.

Unde in Africano concilio legitur.

Non habenti necessitatem, nec Episcopo licet matricis ecclesie rem sui tituli usurpare.

Gratianus citat hoc ex concilio Africano, & sequens ex Carthaginensi. Sed in unico Carthaginensi inserto in codice Canonum, hoc quidem est pars posterior, sequens vero prior capitulo ejusdem, quod est ultimum, id est, xxxvii. & Burchardus, & Ivo integram partem referunt ex Carthaginensi.

[Ecclesie] In codice Canonum, & apud Burchardum sequitur, nec Presbyterorum: apud Ivo vero legitur, nec Episcopo licet rem matricis ecclesie ignorante concilio, vel Presbyteris, suis titulis usurpare. Post sequens autem caput apponitur integer Canon Gratiani cum versione.

C. LI. [Nec Presbyteri ignorantibus Episcopis, nec Episcopi ignorantibus concilio rem ecclesie vendant.

Item ex concilio Carthaginensi unico, c. ultimum.

Placuit, ut Presbyteri non vendant rem ecclesie, ubi sunt constituti, nec ignorantibus Episcopis suis, quomodo nec Episcopi licet vendere pradia ecclesie in consilio concilio, vel cuncto in presbyterio sine ulla necessitate.

[Vel cuncto] In canone unico Carthaginensi legitur, vel Presbyteris suis. Non habente ergo necessitatem, & c. ut proximo superiore capite, quemadmodum apud Burchardum citatur, & Ivo nempe: licet ipsi legant, habenti: Gratianus autem ita verum Canon habet.

[Molaris hinc dicit res ecclesie vendituras magis prohibet]

a Et in Augustini sub Rabano, cap. 3. b Burch. l. 3. c. 178. Ivo p. 3. c. 59. c Burch. ibid. Ivo ibid.

... [Greek text] ...

Similiter placuit, ut Presbyteri praeter suum Episcopatum sententiam non vendant rem ecclesie, in qua consecrantur: quemadmodum neque Episcopi licet rem ecclesie vendere in concilio, vel proprio Presbyteris. Ergo nisi adit necessitas, neque Episcopo licet rem aliqua ex titulo ecclesiasticae matricis.

C. LII. [Nisi ut meliora proficiant, rem ecclesie non licet distrabere Episcopo.

Item ex epistola Leonis Papae, univrsis Episcopis per Siciliam constituto.

Sine a exceptione decernimus, ne quis Episcopibus ecclesie sue quidquam donate, vel commate, vel vendere audeat; nisi forte aliquid horum, ut meliora proficiat, & cum totius cleri tractatum consensu id eligat, quod non fit dubium profuturum ecclesie, & infra.

[Episcopus verus ecclesie commendatis, non tanquam propriis utatur. Licet enim Episcoporum venditio, & commutatio rebus factis exit abque convenientia, & subsecutione clericorum.

[Conniventia] Antea legabatur ab his; omnino inveniunt. Indulta vero est dictio, omnium; quae in vestris exemplaribus, neque in Decretalibus, cap. 1. h. sunt a prael. neque apud ceteros collectores habetur. Apud nem, qui citat concilium Carthaginense, IV. & in Concilio Leonem ex concilio apud Valentiam, loco istius vocis, commutatio est; collaudatio.

Item domus urbium, vel castrorum, quae ecclesie sunt dedit, quam utilitatem afferunt, licet rectoribus ecclesiarum superiori capitulo Symmachii, [Non licet Papa, & c.] vendere, vel commutare.

C. LIII. [De eodem. Item, sicut in Agathensi concilio, c. 1. legitur.

Errulas, & aut vineolas exiguas, & ecclesie sine consilio fratrum (si necessitas fuerit) distrabere potestatem.

[Capitulum hoc in aliquot vestris codicibus est in superius. Sic vos quae fugitivos, qui revocati retineri non possunt, Episcopi distrabere licet.

C. LIV. [Alienentur fugitivi, qui retineri non possunt.

Unde in eodem concilio, cap. 48. legitur.

Fugitivi a domos suas, aut familias deferentes, etiam si revocati fuerint, non possunt retineri, sed tunc ab Episcopo, si voluerit, aut si ita illi distrabantur.

C. LV. PALEA. [Item ex concilio apud Tansen, c. 12.]

Injustum fidei, & impium, ut mancipia, vel filii viri, seu foeminae pro redemptione, & annuatio Deo, & sanctis ejus, conferantur, cum canonice pretio, vel commutationis commercio iterum in servitutem redigantur: cum canonice pretio servos fugitivos tantummodo distrabi permittatur, ideò omnes rectores ecclesiarum summo peccato ne unius elemosina, alterius peccatum fiat. Deo.

[Ansel. lib. 5. c. 69. & l. 6. c. 129. b In concilio Carthaginiensi, c. 32. & ext. de his, quae sunt a prael. c. 1. & in Concilio Pann. l. 2. c. 86. sup. cad. d Ivo p. 3. c. 100. e ad Greg. & Ext. de rerum permut. c. in justum, Burch. l. 3. c. 178. medio. Ivo p. 3. c. 231.]

facium in ecclesiastica dignitate servus decedens, humana obnoxio sit servituti.

Ad hoc dicitur, et tunc citatur ex concilio apud Castitiam, et Decretibus veritatis de verum permut. ex concilio apud Sylvestrum. Et habetur hæc palam in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus.

7 pars. Item si rectores ecclesie de rebus propriis tantumdem ecclesia restituerent, ecclesiasticas facultates libere dare possunt, et consuetudines, quibus data fuerint, perpetua firmitate.

C. LXI. § Alienatio de rebus ecclesie, quomodo rata esse poterit.

Unde in Agatheni concilio, c. 49. legitur.

§ Quis qualibet conditione de rebus ecclesie aliquid alienare præsumpserit, si de suo proprio tantum ecclesie contulerit, quantum visus est abstulisse, tum deum illud licebit.

8 pars. Item si servus ecclesie libertate Episcopus donaverit, et, quæ in manumissione data illi fuerint, perpetua firmitate tenentur: si tamen quantitatem canonibus præfixam data non exegissent.

C. LXVII. § De eodem.

Unde in eodem concilio, c. 7. legitur.

§ Et quos de rebus ecclesie benemeritos, sibi i Episcopus libertate donaverit, collatam libertatem à fructibus placuit custodiri, cum hoc quod eis manumissor in libertatem contulerit. Quod tamen iubeamus viginti solidorum numerum, et modum in terra, et vineola, vel hospitio, teneat. Quod amplius datum fuerit, post manumissionis mortem ecclesie revocetur.

§ Sibi. Sic nam legitur in editionibus conciliorum, et duobus codicibus Vaticanis. Sed apud Ivo, et in uno vetusto Gratiani exemplari aliter dicitur, sibi.

Sed manumissum est, quod servus ecclesiarum manumissit, non possum, nec ecclesiasticis patronis: nisi forte manumissor duas res, deo meriti, et quibusdam potest ecclesie conferre voluerit.

C. LXVIII. § De Episcopo, qui non retento patronio, servus ecclesie manumissit.

Unde in concilio Toletano IV. cap. 67. legitur.

Episcopus, qui mancipium juris ecclesie, non retento ecclesiastico patronio, manumissit desiderat, deo meriti ejusdem, et pecuniam coram concilio ecclesie, cui præminet per commutationem subscribentibus sacerdotibus offerat, ut rata, et iusta, inveniantur diffinitio communitatis. Tunc etiam libertatem manumissionem sine patronio ecclesie concedere poterit: quia eum, quem libertati tradere disposuit, iam juri proprio acquisivit. Hujusmodi autem libertate, adversus ecclesiam, cuius juri extitit, accusandi, vel restituendi denegatur licentia. Quod si præsumpserit, placet, ut fiant commutatione in servitutem pro pretio ecclesie revocetur, cui nocere conatur.

Libertatis enim (nisi venia impetrata) patronium in jus vocare non permittitur. Unde in lib. 2. Digestorum, tit. de in jus vocandi, l. 1. § Si sine venia editi impetrata libertas patronum in jus vocaverit, ex querela patroni, vel si supra dictum patronum id est, quinquaginta aureos dat: vel a profecto verus § quæsi iussu casus cogitur, si inopas dignissimum laborare. § Si vero à casibus que manumissus fuerit, non singulis, sed univariis reseruatam dicitur. Unde in eodem libro, tit. de l. sed si dicit. § Qui hanc manumissionem à corpore aliquo, vel collegio, vel civitate, singulis in jus vocabit. Nam non est illorum libertas, sed respiciat hanc.

a Ivo part. 3. cap. 101. b al. pro qualibet. c Ivo part. 16. cap. 20. d al. maner. modicum. e Poise. lib. 3. tit. 13. Burck. lib. 3. cap. 176. Ivo part. 3. c. 227. * Ivo part. 3. c. 65. f al. vel quinquaginta aureorum parvam dat. g al. utiq. h leg. ro. 6. qui manumissit.

patrem habere debet. Et si adversus rempublicam vel universitatem velit experiri, veniam editi petere debet, quantum alterum eorum constitutum in jus sit vocaverit. Si vero ingenium principis facit, patrem reverentiam non debet. In a criminali vero causa, si libertus patronum in jus vocaverit, caput ejus et fortunas periturus, ante litem exortum capite puniendus est. Crimen vero lesa majestatis excipitur, vel si patronum illicito servituti consuetudine deprehenderit, quo casu, etiam servus cum manere libertatis Dominum accusare permittitur: sicut Cod. lib. 9. tit. de mulieribus, que se propriis servis junxerunt. l. unica Imperator Constantinus constituisse legitur. [Si quo cum servo occulte rem habere detegatur, capitali sententia subiugatur, tradendo ignibus verberone. Sicq. omnibus facultas crimen publicum arguendi: sit officio capta nunciandi. sit etiam servus licentia defendendi: cui probato crimine libertas dabitur.] In patroni etiam testificari non possunt, nisi in quibusdam casibus, in quibus etiam servus in Dominum querere jubentur.

C. LXIX. § De eodem.

Unde in libro eo. Codicis, tit. de quæstionibus, l. b. prima. Ivo. Antonius & Veru. A. A.

Quæstionem de servis contra Dominos haberi non oportet, exceptis adulterii criminibus, et crimine majestatis, quod ad salutem Principis pertinet. In ceteris autem, quæcumque ea, que servus contra Dominum dixit, iudicatur sententiam formare non debeat; tamen, si aliis quoque probationibus fides veritatis investigetur, præscriptio invidia evanescit. In pecuniariis vero causis ex inopia i probationum servos contra Dominum posse interrogari manifestum est.

In aliquo vetusto codicibus caput hoc conjunctum est superiori.

§ Ex inopia. In antiquis codicibus Gratiani legitur, nec inopia, et sic videtur etiam legisse auctor glossæ. In antiquiore etiam editione codicis Justiniani, tit. de quæstionibus, l. quæstione eodem modo habet, eademq. lectionem servavit auctor illarum glossarum, et in Basil. tit. 20. de quæstione eadem est lectio. Sed quia in codice ab Halandro edito legitur, ex inopia, et in l. Drouss. ff. de quæstionibus, videtur statutum, ex inopia probationum etiam in causis pecuniariis posse torqueri servos, nihil est mutatum.

C. LXX. § De eodem.

Item ibidem, l. secunda.

In solitum est, et grave exemplo, auditri servos adversus tutores, vel matrem Dominorum suorum, nisi tutelæ agatur.

Si verò libertus sua auctoritate à patronio ecclesia recesserit, si admonitus redire contempserit, in servitutem revocabitur.

C. LXXI. § De libertis ecclesie, qui ab ejus patronio discedunt.

Unde in concilio Toletano IV. cap. 70. legitur.

Liberti ecclesie, qui ab ejus patronio discedentes quibuslibet personis adhaeserunt, si admitti redire contempserint, manumissio eorum irrita sit: quia per inobedientiam a contemptum ingrati actione tenentur.

C. LXXII. § Revocentur in servitutem ecclesiarum liberti, qui contra ejus libertatem superbinant.

Item ex concilio Hispal. II. c. 1.

Occurrat discussio agitata est de quodam Heisalo ex familia Agabrensis ecclesie; qui ab Episcopo suo traditus libertati, de libertate confestim ad contumaciam

a Ex l. si quis ex familiaribus C. qui accus. non poss. tit. 1. r. b. tit. 4. l. 1. c. Burckard. lib. 3. cap. 184. Ivo part. 3. cap. 244. d al. obedientia.

morbum transiit; sicque per superbiam non solum eisdem Episcopi veneficis aatribus salutem laedere voluit, sed etiam patronam ecclesiam libertatis immo- prademnavit. Adversus quem ingrati actio, cano- num: & legum auctoritate, iuste dirigitur: scilicet, ut immeritis libertatis damno multatus, ad servitutem revocatur. Taliu enim status, qui contra E- piscopum suum, vel patronam ecclesiam niuntur, deci- di potius, quam conservari convenit: ut quorum liber- tas penuliosa est, sit salutifera servitus: & qui super- bire noverunt adepta libertate i, proditi, discant obe- dire subieci.

¶ Adepta libertate] Magna hoc loco est varietas in veteribus Gratiani codicibus. Nam partim concordans cum hac vulgata, partim habent, adempta libertate proditi, partim, adepta libertate pradii, ut consilium ipsius impressum, & manuscriptum, etiam in codice Lucensi regio. Apud Fontanum se- ra legitur, adepta libertate elati, perditam discant obedire subieci.

C. LXIII. ¶ A patrocinio non discedant eccle- sia libertati ad sacros ordines promoti.

Item ex concilio Toletano III. cap. d.

DE b libertis ante hoc precipit sancta synodus, ut si qui Presbyteri, vel Diaconi i ab Episcopis facti sunt secundum modum, quo canones antiqui dant licentiam, sint liberi: & tamen a patrocinio ecclesie tam ipsi, quam ab eis progeniti non recedant. ¶ Ab aliis quoq; libertati traditi, & ecclesiis commendati, patrocinio Episcopi colligantur, & ne cuiquam donentur, a Prin- cipe hoc Episcopus postulet.

¶ Presbyteri, vel Diaconi] In concilio Colonia quatuor- tumu impressu, & in codice Lucensi regio legitur. De libertis autē id Dei precipit facientes, ut si quibus Episcopis, &c. nulla Presbyterorum, aut Diaconorum mentione facta.

¶ Ne vero languitate temporu obscurerit conditio originis: tempore sua mansuetudinis scribant liberi professionem, qua se profes- sione de familia esse ecclesie, & al. eju obsequio se nunquam res- cessuros.

C. LXIV. ¶ Professionem sua conditionis liber- ti ecclesie faciant.

Unde in concilio Toletano VI. cap. 9. legitur.

LEONIGUATE d sepe fit temporis, ut non pateat conditio originis. Unde iam decretum est in antio- riori i universali concilio canone, ut professionem suam liberi ecclesie debeant facere: qua profiteantur se & de familia ecclesie esse, & eju obsequium nunquam relinuros. Unde his quoque nos ad iudicimus, ut quoties cursum vitæ sacerdos impleverit, & de hac vita migraverit, mox cum successor eju advenit, omnes liberi ecclesie, vel ab eis progeniti chartulas suas in conspectu omnium debeant ipsi substituro Pon- tifici publicare, & professiones suas in conspectu eccle- sie renovare: quatenus status sui vigore & illi obtine- ant, & obedientia eorum ecclesia non careat. Si au- tem aut scripturas libertatis lux intra annum ordinatio- nis novi Pontificis manifestare contempserint, aut pro- fessiones renovare noluerint, vacua & inanes chartulae ipsa remaneant, & illi origini suæ redditi, sint perpetuo servi.

¶ In anteriori] Significatur Canon 69. concilii Toletani quarti, qui proximo cap. referitur. Nam quantum illud Toletanum, quod fuit plenissimum, in sequentibus Toletanis vocari solet unaver- sale concilium, ut in 3. cap. 2. & 7. & in 6. concilio 6. 3. 7. & 16. Et in principio ipsius quarti concilii Episcopi ajunt, quoniam ge- nerale concilium agimus.

a. al. malefici. b. Ivo p. 16. c. 66. c. al. Episcopale regentur d. Infra ead. proximo. e. al. mansuetudo.

C. LXV. ¶ Nec liberi, necorum postea a pa- trocinio discedant ecclesie.

Item ex concilio Toletano IV. cap. 9.

LIBERTI a ecclesie (quia nunquam moritur eorum pa- tronum) a patrocinio eju dem nunquam discedant: posteritas quidem eorum, sicut priores canones decre- runt. Ac ne forte libertas b eorum in futura prole ma- pateat, ipsiq; posteritas naturalis ingenuitate obtineat, seceab ecclesie patrocinio, & non subtrahat, necesse est ut tam hi liberi, quam ab eis geniti, d. professionem Episcopo suo faciant: per quam ex familia ecclesie illi- tos cunctos se esse fateantur, ejuque patrocinium re- linquant: sed iuxta virtutem suam obsequium c. i. obedientiam prebeant.

¶ Pro remuneratione etiam impensu obsequii rei ecclesiasticæ ter possunt donari.

C. LXVI. ¶ Qua de rebus ecclesie in remu- nerationem obsequii prestantur, rata permoneant.

Unde in Toletano concilio IV. cap. 36. legitur.

VICIQUE Episcopi suffragio cuiuslibet altitudo ecclesiasticæ utilitatis provident, & pro eo quodque que commodum in remunerationem promittunt, pe- missi solutionem eos exolvere oportebit: ita ut concilium provinciale deferatur, eorum commo- dia confirmetur, quia (sicut Paulus ait) f dignum pe- rariis mercede sua.

C. LXVII. ¶ Servi ecclesiarum in eorum domo- nium transferri possunt, qui ecclesiasticis utilitatibus deser- viunt.

Item Gregorius lib. 2. in d. 11. epist. ad Theo- doro consilario.

ECCLESIASTICIS & utilitatibus desudantes, ecclesie dignum est remuneratione gaudere, ut qui quibus- tariis obsequiorum necessitatibus sponte subigunt, agnè nostris provisionibus consentiant. Quia quidam Theodorum, virum eloquentissimum, consilium ad- stitum, mancipiorum cognovimus ministrum esse, ideo puerum nomine Acosimum manum dedit, iuri, domini quoque dari, tradique precipimus, quoniam traditum ex nostra voluntate iam possidet, iuste necesse fuit scripti h. pro futuris temporibus monio, ac robore largitatis, auctoritate sustulit, quibus, Domino protegente, securè eum semper, a Theo- doro retractionis suspitione, quippe ut Dominus as possidere.

¶ Te] Adhuc est vox ista, & inter se non remaneat, nisi intelligatur eandem esse cui scribitur, & cui fit man- data.

¶ Possidere] Apud B. Gregorium hoc sequitur, h. enim quengam fore credimus, qui tam parvum tatem pro tua ibi devotione concessit d. eisdem, ut ter ullo modo revocare: cum uno eodemq; tempore verendum sit a decessoribus bene gesta relictis, verendum sit docere ceteros in sua quodque re- latoriam proferre largitate sententiam.

Miserationis quoque intuitu servi ecclesiarum libertati possunt.

C. LXVIII. ¶ Miserationis, & pietatis intuitu servi ecclesiarum possunt man- mitti.

Unde Gregorius Montano 1. & Thoma lib. 2. epist. 12. seu cap. 112.

VM redemptor noster, totius conditor creaturæ, hoc propitius humanam voluerit caritatem.

a. Polyb. lib. 2. vitæ 22. Brevit. lib. 1. c. 11. d. 10. p. 2. 2. 6. b. libertatis. c. al. patrocinio subtrahatur. d. al. prosequi. e. al. ad hunc, eorum conventu confirmetur. f. i. Theodorum. g. h. ab eis ab orig. i. al. Montano.

metu, ut diuinitatis suæ gratia, dirupto, quo tenebatur captiui, vinculo seruitutis, piffimz nos restitueret liberatū, salubriter agitur, si homines, quos ab initio natura...

¶ Peculium ¶ In vniuerso codice episcopatum B. Gregori b. V. hinc etiam legatur, peculium.

¶ C. LXIX. ¶ Serui ecclesiarum publicis angariis non fatigentur.

¶ C. LXX. ¶ Rei sacra quibus ex causis alienari debent.

¶ C. LXXI. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXII. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXIII. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

Nemo enim potest dicere cur pauper vivit? nemo potest queri, quia captiui redempti sunt. Nemo potest accusari, quia templum Dei edificatum est. Nemo potest indignari, quia humanis fidelium reliquiis spatia laxata sunt.

¶ C. LXXI. ¶ Non parietes templi ornare sed pauperibus providere, gloria Episcopi est.

¶ C. LXXII. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ Gloria Episcopi est pauperum inopia b. providere: ignominia sacerdotis est p̄p̄riis studere diuitiis. Natus in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix milio, & cibario pane rugientem saturare ventrem poteram, nunc simulam & mella fastidio.

¶ C. LXXIII. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXIV. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXV. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXVI. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXVII. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXVIII. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXIX. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXX. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXXI. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXXII. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

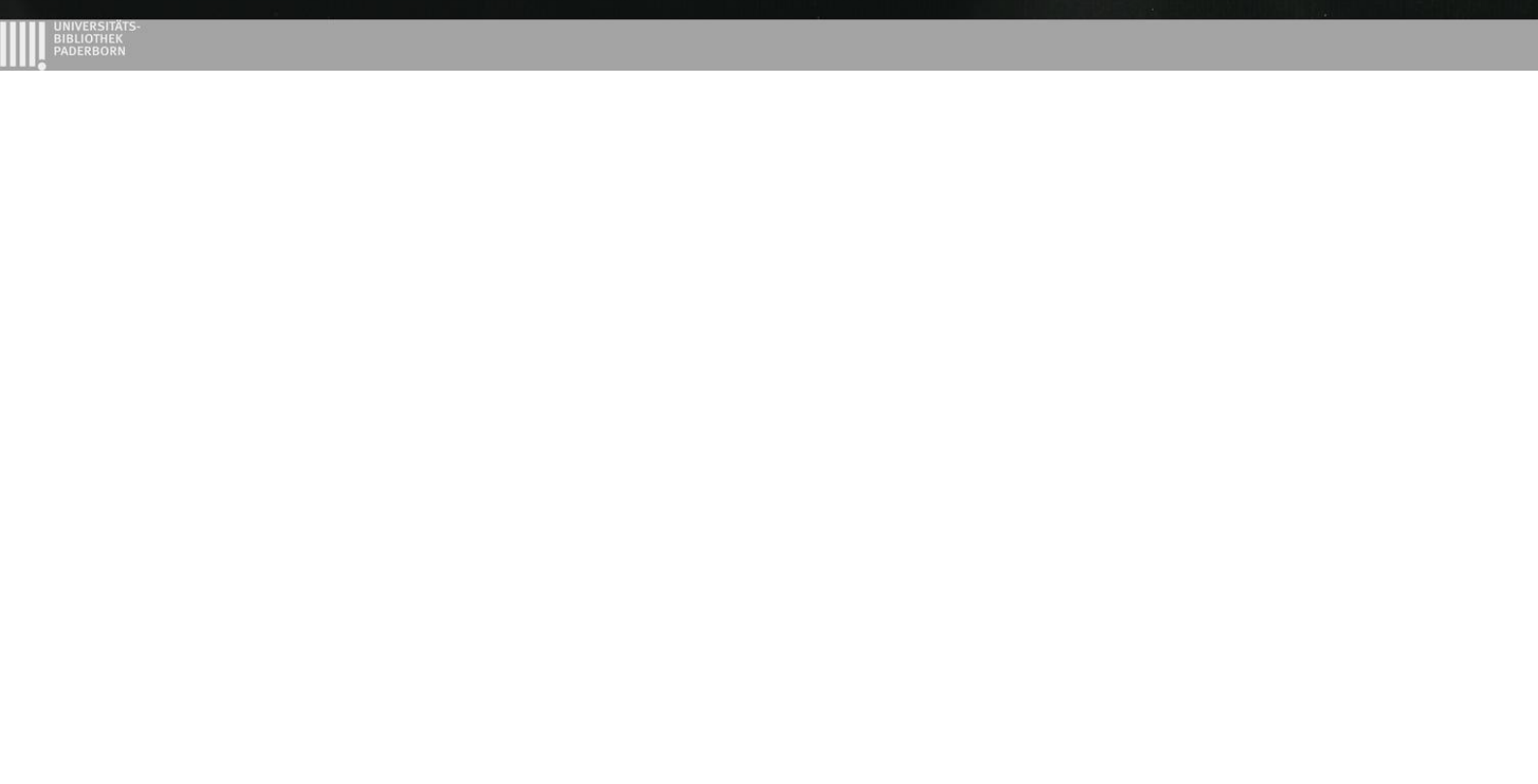
¶ C. LXXXIII. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXXIV. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ C. LXXXV. ¶ Quis beneficius ab ecclesia accipit, eius professionem nomine precaria faciat.

¶ a. al. Minutianus. b. Lib. 6. Capit. cap. 290. Top. 3. cap. 13. c. d. al. u. f. in vulgari legitur, in captiuitate ducti. g. nec vltimū. ¶ Cur ut sic hōi. orig.

¶ a. Epist. 2. b. al. opibus. c. substratum, vera lectio. d. al. redemptio. e. al. cogitamus. f. 1. Cor. 10. g. 13. quæst. 2. c. 10. h. Epist. 13. i. 1. 1. p. 6. 1. 272.

retentionem a diuturnam praedictum afferat ecclesiae; & quocumque in usu percipit, debeat utiliter laborare: ut nec res divini juris videantur aliqua occasione negligi, & subsidium ab ecclesia cui delerunt, percipere possint clerici. Quod si quis eorum contempserit faceret, capite stipendio suo videbitur privare.

I ¶ Clericorum] In codice conciliorum Lucens regio sequitur, ut aliarum quarumlibet personarum.

Religiosi quos, intuitu ea, in quibus ecclesia detrimentum non patitur, monasterium tradit possit.

C. LXXIII ¶ Lucas religiosus intuitu rei ecclesiae alienari.

Unde in III. Toletano concilio, c. 4. legitur.

Si b Episcopus unam de parochianis ecclesiis suis monasterium dicare voluerit, ut in ea monachorum regulariter congregatio vivat, hoc de consensu concilii sui habeat licentiam faciendi. Qui etiam si de rebus ecclesie pro eorum substantia aliquid, quod detrimentum ecclesie non exhibeat, eidem loco donaverit, sit stabile. Reicim bonz statuendz sanctum concilium dat consensum.

C. LXXIV. ¶ Non ultra quinquagesimam partem rerum ecclesie, monasterio, quod censuris, Episcopo licet conferre.

Item ex Toletano IX. cap. 3.

Bonze rei dare consilium d, & presentis habetur vitae subsidium, & aeterna remunerationis expectare certitur praemium. Quisquis itaque Episcoporum in parochia sua monasterium construere forte voluerit, & hoc ex rebus ecclesie, cui praesidet, ditare decreverit, non amplius ibidem, quam quinquagesimam partem dare debebit: ut hac temperamenti aequitate servata, & cui tribuit, competens subsidium conferat, & cui tollit, damna gravia non infligat. Ad ecclesiam vero quam monasticare e voluerit sepulturis, non amplius quam centesimam partem census ecclesie, cui praesidet, ibidem conferre licebit: ea tamen cautela servata, ut unam tantummodo, quae placuerit, ex his duabus remunerationem assumat.

C. LXXV. ¶ In re proprietatis rei ecclesie monasterium adificium tradere licet.

Item Gregorius lib. 2. indist. 11. epist. 17. Gratioso Subdiacono.

Religiosam & vitam elegantibus congrua nos oportet consideratione prospicere, ne cuiquam necessitatis occasio, aut delicias faciat, aut robur (quod absit) conversationis infringat. Idcirco praesenti tibi auctoritate praecipimus, quatenus domum positam in hac urbe, regione quarta, iuxta locum, qui appellatur, ad gallinas albas, vel hortum juris sanctae Romanae ecclesie, cui auctore Deo praefidemus, in qua campana quondam uxor i Patritii manifeste dignoscitur, simul & hortum atque hospitia, quae intra eandem domum janua conclusit, Flore h abbatrice debeas tradere proprietatis iure proculdubio possidendam: in qua domo monasterium virginum (ubi cum congregatione sua habitare possit) Christo queat adjuvante construere: & tam ipsa, quam quae in eius loco, honoreque succellent, praedictam domum, & hortum cum omnibus ad se pertinentibus (sicut diximus) quieto, inconcussaque iure a nobis pietatis consideratione concessa valeat possidere.

¶ Vxor] In aliquot epistolarum editionibus, & nonnullis

a al. retentionem. b Ivo p. 3. cap. 161. c Ivo part. 3. cap. 170. d alit. consilium. e alit. manifestare. f alit. remunerandum. g Anselmus lib. 5. cap. 23. h antea legebatur, eadem. i alit. u.] erig.

Gratian exemplaribus non est ista dictio. In verisimili cano epistolarum codice legitur, quondam patritia. Ecce ostensum est, quomodo res ecclesie sine culpa daretur, possit, confutare his, quibus data fuerint.

QVAESTIO III.

Nunc queritur, si ante tempus sua ordinationis habere videbatur, quid de his fieri debeat, quae ordinationem suam antecesserint. C. I. ¶ De his, qui praemium nihil habentes, tempore sua administrationis aliqua acquirunt.

Debus ita statutum est in concilio Cathaginensi a III. c. 49.

Placuit b ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel cunquoclerici, qui nihil habentes ordinationis tempore Episcopatus, vel clericatus sui agros, vel vineas, vel praedia nomine suo comparant; si quidem Dominicarum invocationis cimine teneantur, nisi ipsi ecclesie eadem ipsa contulerint. Si autem praedia aliqua liberalitate alicuius, vel successione patris obvenierit, faciant inde, quod eorum praedicti congruit. Quod si a suo proposito retrosum contaverint, honore ecclesiastico indigni tanquam iudicentur.

C. II. ¶ De ministris, qui nulla ecclesie possessione, sed sua utilitate aliquam acquirunt.

Item ex concilio Toletano IX. c. 4.

Quicunque de sacerdotibus, vel ministris praesentate, atque amicitia, vel praefatione, aut quoque modo, aut per scripturam scribem aliquid merati a quolibet percipere, in rebus ecclesie non percipiant merati: sed quod exinde voluerint facere, ipsorum arbitrio subiacent. Quod si hoc praedictum mortem inordinatum fortasse remanserit, quod praesit, vel minister extiterit, hoc sibi in perpetuum dicabit.

Ecce quod illa, qua non ex officio ecclesiastico, sed ex dispositione sua utilitati lucratus est, potest dare quibus voluerit. 2 pars. Sed queritur de his, qui suis communitate sua, vel sequestratum pro remedio anime offerunt, vel in parte, quae de rebus parochialium ecclesiarum suis debentur, si ea poterit dimittere quibus voluerit.

C. III. ¶ De Pensionibus, quibus ab ecclesia vel cum ecclesia, vel sequestratum aliquid dimittur.

De his ita definitur in concilio Agathensi, cap. 6.

Pontifices d, quibus in summo sacerdotio constituti ab extraneis e aliquid, aut cum ecclesia sequestratum, aut dimittur, aut donatur (quod ille, qui donat, pro redemptione animae suae, pro commodio sacerdotis offerre probatur) non quatenus proprium, sed quasi dimissum ecclesiae iudicantur: tates ecclesie computabunt: quia iustum est, ut sacerdos habet quod ecclesiae dimissum est, nisi quod sua habeat, quod relinquitur sacerdoti. ¶ Si autem quid per fidei commissum aut sacerdoti, aut ecclesiae tasse dimittur, cuiusque alii postmodum proderit id inter facultates suas ecclesie computare, aut dimittere non poterit.

a Et in Moguntino sub Rabano, capite 7. b Burchardus Ivo p. 3. c. 26. Pagn. l. 2. c. 52. c al. remanent oblatum. d de testamentis. e requisisti. Burch. l. 1. c. 217. Ivo p. 3. c. 217. f traneis duntaxat.

C. IV. § Episcopus tertiam partem sibi debitam ecclesie relinquere potest.

Hinc ex concilio Toletano IX. cap. 6.

Episcopus a. si tertiam partem, quam de rebus parochialium ecclesiarum sanctione paterna sibi debitam novit, aut ipsi ecclesie, cuius res esse patebit, aut alteri ecclesie, quam elegerit, conferre decreverit, & licitum maneat, & irrevocabile robur ejus sententia ferat.

QUÆSTIO IV.

Quid autem queratur, si de suis, & ecclesie rebus aliqua acquisisse visantur, cui proveniant, ita distinguitur, in eodem concilio Toletano IX. c. 4.

C. I. § De his, qui de suis, & ecclesie rebus aliqua acquisisse visantur.

Accedentes h. vel quicumque illi sunt, quibus ecclesiasticarum rerum cura commissa est, quæcumque administrationis sunt tempore emerint, si de rebus propriis vel vicie, vel earum haberint, ad ecclesie nomen cui præstant, chartarum conficere instrumenta procurant: non enim convenit, ut ecclesie, quæ suscepit extraneum officium in alieno divitem, & in suo retineat fraudatorem. Hi vero, qui suarum rerum noverunt habere compendium, ex omni re, quam post ordinationis suæ diem visi sunt acquisisse, sive nulla, sive aliqua sint instrumenta confecta, compensatione i. tam juris sui, quam ecclesiasticarum rerum habita, si se utriusque quantitatem exæquaverit, inter ecclesiam & decedentes hæredes æquajure conquinio pertinebit.

¶ Compensatione] In concilio ipso, cum vetusta exemplaribus collata, legitur, compensata tam juris sui, quam ecclesiasticarum rerum habitudine.

¶ Si quis vero pro compendio suarum rerum, ecclesie rebus detrimentum intulerit, vel si occasione rerum ecclesiasticarum in rebus propriis detrimentum passus fuerit, vicissim qui lucrum sentiant, detrimentum patientibus restituatur.

C. II. § De rebus, quæ detrimenta sacerdoti vel ecclesie, quæ alterius occasione aliter fuerint.

Unde in concilio Bracaren. III. cap. 1. legitur.

Quicumque sub hoc neglecta res divinas labores dilulerit, placito specialiter distringendus est, qualiter si de rebus, seu argumentis ecclesie questum laboribus suis proprie auxit, & ex hoc ecclesiasticis rebus aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit, quidquid in rebus ecclesie minuit illi restituat, ex cuius rebus, atque suffragiis suos convictus fuerit ampliatæ labores. Quod si aliquid pro utilitatibus ecclesie, aut substantia expendit, aut dispendii, vel perditionis quidquam pertulerit, si hoc comprobari poterit, totum illi id ex rebus ecclesie ejusdem reformabitur, pro cuius utilitate id expendisse probatur.

Si vero de rebus ecclesie tantummodo aliqua acquisisse visantur, & ad nomen ecclesie instrumenta debent componere, nec aliquibus potestatis illi dantur.

C. III. § De his, quæ sacerdoti viciis, ad ecclesie nomen, scripturam faciunt.

Unde in Agathensi concilio, c. 5. 4. legitur.

Presbyter c. dum dixerit, tenet de his, quæ emerit, ad ecclesie nomen scripturam, faciat, aut ab ejus, quam tenet, ecclesie ordinatione distcedat.

¶ Caput hoc ab Ivone etiam, & auctoritate Panormie citatur ex concilio Agathensi, in quo excutit. In decretalibus vero, III. de pecul. cler. c. 1. & apud Barchinensium, & in prima collectione decretationum, ex concilio Agathensi.

a. In par. c. 171. b. In p. c. 169. c. Ent. de pecul. cler. c. 1. Presbyter. Barch. l. 3. cap. 170. p. 3. c. 2. Rom. l. 2. c. 171.

QUÆSTIO V.

Testamenta vero non licet ex conficere, nisi de rebus propriis.

C. I. § Quomodo de rebus ecclesie licet testari sacerdotibus.

Unde Gregorius scribit Deusedit 1. Episcopo a. lib. 5. epist. 32.

Nvlli b. dubium est, quia sicut sacerdotibus res in Episcopatu acquisitas nulla est alienandi licentia, ita de his, quas ante habuerint, quidquid iudicare voluerint, non vetantur. Itaque fraternitatem tuam tempore, quo ad nos fuit, quædam esse recolimus, quod quidam mobilia 2, quæ Constantius decessor vester Luminose ancilla Dei, filia fratris sui, testamenti serie, legati titulo reliquit, jam Episcopus acquisisset, decrevisse nos, ut si hoc constaret, nullum ex his ecclesie vestra præjudicium pateretur. Quod & vos oportet recolere, & molestiam aliquam prædicte ancillæ Dei non facere, nec ei sine cognitione de his, quæ possidet, quidquam facere.

¶ Deusedit] Antea legebatur, Lucidio. Restituta est inscriptio ex originali: quæ inscriptio integra est supra, ead. g. 2. res in Episcopatu. Illud enim caput in hoc continetur.

¶ Mobilia] In originali impresso, & manuscripto est, immobilia, sed non est mutatum propter Deceus scripta: nonnulla vero alia sunt emendata.

C. II. § De eodem.

Idem lib. 4. epist. 22. seu c. 66. Opyriano Diacono.

Bitum Theodori Episcopi dilectionem tuam jam credimus cognovisse. Sed quia ipse testamentum dicitur condidisse, subtiliter te (ne quid de rebus ecclesie suæ consumpsisset) oportet inquirere. Et si quidem eum exinde aliquid incongrue minuisse didiceris, ita age, ut res ipsæ ab eo, cuius interest, modis omnibus reparentur.

C. III. § Quæ monasteria ab Episcopo conferuntur, & vocari non debent.

Item Gregorius Martiniano Episcopo Ravennati, lib. 5. epist. 1. seu c. 101.

Via Ioannes quondam decessor tuus 1, dum viveret, sapienter à nobis expetiit, ut ea, quæ in monasterio illo contulerat, quod juxta ecclesiam sancti Apollinaris ipse construxerat nostra debuissimus auctoritate firmare, & nos facturos hoc esse promissimus, fraternitatem vestram necessario duximus adhortandam, ut nihil de his, quæ illic contulit, atque constituit, aliquo modo patiarur immitti: sed omnia firma studeat stabilitate servari. Hujus igitur monasterii, & collatarum illi rerum, quia in testamento, quod condidit, fecisse noscitur mentionem, sciendum vobis est, non ea nos idem confirmasse, quoniam supremam eius sequimur voluntatem: sed quia ei hos (sicut diximus) viventi promissimus. Hæc itaque sollicitè fraternitas vestra implere festinet: quatenus & quæ in scripta scripto monasterio constituit, & à nobis sunt firmata, serventur, & illa, quæ in datum dari, vel fieri per testamentum sua decrevit ecclesie, nullam prohibentem neque lege obtineant firmitatem.

¶ Ioannes quondam decessor tuus] Hæc verba non sunt hæc loco apud B. Gregorium, sed ex superius res hic comparata.

C. IV. § Quæ ante suam ordinationem, vel post, hæreditaria facere sinit acquirit Episcopus, cui vult de illis optare.

Hinc ex concilio Hispanensi.

¶ Societas civitatis Barchinensium, & Ivo. & in Hispanensi, prima habentur omnium ad bene rem suam. Si in eorum caput habetur in concilio Parisiensi, l. 1. c. 1. 4. & in Capitularibus, l. 1. c. 175. refertur inter alia decreta concilii Parisiensi.

¶ Ixum e ab hinc, & perpetuo mansurum esse decrevimus, ut Episcopus rebus sui juris, quas ante antea

a. al. Deodato. b. Sup. ca. 2. res in Episcopatu. Poly. l. 4. tit. 19. c. Burch. l. 1. c. 214. Ivo p. 3. c. 328.

Episcopatum, aut certe in Episcopatu hereditaria successione acquiritur, secundum auctoritatem canonicam quicquid iuris faciat, & cui vult, eas conferat. Postquam autem Episcopus factus est, quacunque res de facultatibus ecclesie, aut suo, aut alterius nomine, qualibet conditione comparaverit, decrevimus, ut non in propinquorum suorum, sed in ecclesie, cui preest, iura deviant.

De rebus vero ecclesiasticis testari licet Episcopo, si tantumdem de propriis testatur.

C. V. § Quomodo possunt esse rata, qua de ecclesia proprietate testamento legantur.

Unde in Agathensi a concilio, c. 1. statutum est. Si b Episcopus condito testamento aliquid de ecclesiastica iuris proprietate legaverit, aliter non valet, nisi tantumdem de iuris proprii facultate suppleverit.

2 pars. Sed si Episcopus, vel quilibet ex gradu ecclesiastico intestatus defunctus fuerit, nec aliquis inventus fuerit, qui iure cognationis succedat ecclesie sue et succedat in integrum: nec licebit alii cuiuslibet ex rebus eius presumere.

C. VI. § Episcopo intestato ecclesia succedat in integrum.

Unde in Tarraconensi concilio, c. 12. statutum est.

Scubi defunctus fuerit Episcopus intestatus, post defunctionem eius i ad Presbyteris & Diaconis de rebus ipsius inventarum fideliter conferantur, a minimo usque ad maximum, id est, de utrensilibus, vel de omni suppellectile: ita tamen, ut si quis exinde vel praesumpserit aliquid, vel occulte fecerit, tullebit convictus, secundum furri tenorem reddat in universa.

1 § Defuncti dionem eius Antea legatur, hanc diffinitionem. Eminentiam est ex variis concistorum editionibus, & statibus ecclesiarum Vaticanis, quemadmodum in multis aliis. In codice autem Lauchsi regio legitur, post depositionem eius.

C. VII. § De eodem. Item ex concilio Triburienfi.

Quicumque ex gradu ecclesiastico sine testamento, & sine cognatione decederit, hereditas eius ad ecclesiam, ubi defervit, devolvatur. Similiter de sanctorum libris.

§ Barchardus etiam, & Ivo citant capitulum hoc ex concilio Triburienfi, cui presertim Arnulphus. Sed in eo, quod extat, non habetur. Similiter legitur apud Iulianum in ecclesiis novella 191. cap. 11.

CAUSA XIII.

Decretum cuiusdam baptismali ecclesia, cladibus bellorum pressis, hostili metu compulsi, domicilia sua transfulerunt in aliam diocesim: prout tamen antiqua non deserunt colere: caperunt perseverare decimas illi ecclesie, in cuius diocesim transfuerunt: & apud eam sibi elegerunt sepulchra. Transactis quinquaginta annis, clericis, quibus quondam perseverant decimas, caperunt movere questionem in eos, qui ab ista accipiunt a primitias, & decimas: veniunt ad causam.

1 Modo primum queritur, si illi quorum domicilia sunt in diocesibus baptismali ecclesia, debeant perseverare decimas illi ecclesie, & celebrare suas exequias apud eam ecclesiam, in qua quondam habebant a parentibus eorum.

2 Secundo, an prescriptione temporis, sine percipiendis decimas, & fuerant tollantur.

a Et in Epauensis, cap. 47. b Burchard. lib. 1. cap. 212. Ivo. pars. 3. cap. 26. c Burch. lib. 2. cap. 207. Ivo. part. 6. c. 282. d ad. acciperunt.

QVÆSTIO I.

1 Quid prius ecclesia hac omnia iure possideret, sicut illi res huiusmodi, prius contentas. Certe, ut quicquid baptismali ecclesia habere dicitur legitime assignatum: sicut & parochialis ecclesia habere debet sibi distributas.

C. I. § Singuli sacerdotes proprias debent habere ecclesias. Unde Dionysius Papa Severus Episcopo, epistola secunda.

Ecclesias a singulis singulis Presbyteris debent parochias, & cometeria eis dividimus: & utique ius proprium habere statuimus: ita videlicet nullus alterius parochie terminos, aut ius inparochie unusquisque suis terminis contentus, & calumniam, & plebem sibi commissa custodiat, ut in iudiciali aeterni iudicis ex omnibus sibi commissa nem reddat: & non iudicium, sed gloriam profanis bus accipiat.

In diocesi autem designata quicunque pradia velint, vel decimationem baptismali ecclesia assignatus debet fieri: ergo & pradia haec intra terminos nostrae diocesis contentas decimationem nobis legitime assignatis, nisi a baptisato fuerint.

2 pars. Huic ita respondetur. Decima b a Deo sunt per Moysen, ut perseverarent a populo filii Levi prosteris, in quo deserviebant ei in tabernaculo. Non accipiant Levi decimas, nisi ab eis, pro quibus offeruntur primitias. Quia ergo nos servimus Domino in tabernaculo, offerunt primitias, & sacrificia, & isti debent nobis perseverare decimas. Item, cum decimas darentur filiis Levi, offerentibus perseverabantur, ut contempto Levita, qui fuerat electus, cui vollet decimas dare. Nam dicitur e quibus qui te comoratur & intra muros tui habitat, comedat ex singulis tribubus civitatis ad habitandum, accipiat quoque tribus illi perseveret decimas, qui sciamus esse Moysa precepit filio Israel (sicut legitur d. in Deuteronomio loco quem elegerit Dominus Deus vester, ut sit mansio tua) omnia, qua praecipio conferetis, holocausta, & hostias, & primitias manuum vestrarum, & quicquid praecipio in manu Deo vestro, vos, & filii, & filiae vestrae, famulae, & famulae vestrae, qui in urbibus vestris commorantur. Neque aliam partem, atque possessionem inter vos, & ipsi, manuum frumenti, vini, & olei tui, primitias offerentibus, & omnia, qua roborer, & sponte offerre, comedatis manuum tuarum coram Domino Deo tuo, quem elegerit Dominus Deus tuus, tu, & filii tui, & servus & famula, atque Levita, qui morantur in urbibus vestris intra muros urbis istorum, festinatis, & ei habitantibus. Si sumus, ritè ab eis decimas accipimus. Item ad primum [Producenti sementem] sementis, & heribem servatis, & sementem, & herbas ex terra producat: sed quibus & viganibus ipsi. Item Apostolus g. [Communionem] ceteris, cum verbo, et qui se caritatis, in omnibus bonis, & caritatis. Item autem probat specialiter sibi debere primitias rituales ministravit, dicens. [Si nos vestris primitiis] magna est, si nos caritas vestra metaturus. Item d. [Si]...

a Poly carp. lib. 2. tit. 31. Burch. lib. 3. c. 49. Ivo. pars. 1. c. 73. Pann. lib. 2. c. 22. b Numer. 11. c Deuter. 12. d Deuter. 12. e Psal. 103. f aliam. g Galat. 6. h ibidem.